

Kriminologické a právní aspekty ovlivňující činnost soukromých bezpečnostních služeb

Criminological and legal aspects affecting the private security
industry

Tomáš Blažek

Diplomová práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta aplikované informatiky

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Tomáš BLAŽEK**
Studijní program: **N 3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**

Téma práce: **Kriminologické a právní aspekty ovlivňující činnost Soukromých bezpečnostních služeb.**

Zásady pro vypracování:

1. Pro vlastní potřebu zpracujte rešerši literatury a pramenů, které se vztahují k tématu diplomové práce.
2. V úvodu diplomové práce v rámci východiskové hypotézy specifikujte zkoumaný problém, vymezte kriminologické, právní a společenské aspekty ve vztahu k činnostem SBS.
3. Proveďte komparaci právního, kriminologického a společenského rámce, ve kterých svoji činnost realizují SBS v České republice a soukromé bezpečnostní služby v rámci Evropského společenství, případně v dalších státech.
4. Definujte pojmový aparát mající vztah k SBS, který vyplývá z legislativy České republiky, legislativy EU a kriminologických postulátů; specifikujte rozdíly a kriminologické faktory v činnosti soukromých bezpečnostních služeb v České republice a v zahraničí.
5. V praktické části vyhodnoťte a analyzujte možnosti transponace, využití a aplikace zahraničních legislativních opatření a kriminologických postulátů do privátního bezpečnostního sektoru v České republice.
6. Na základě výstupů praktické části vyhodnoťte výsledky analýzy zkoumaného problému, a stanovte vlastní návrhy a doporučení.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. Novotný, O., Zapletal, J. a kolektiv: Kriminologie, Praha : ASPI, 2008, ISBN 978-80-7357-377-5
2. Brabec, F. a kol.: Bezpečnost pro firmu, úřad, občana, Public History, Praha 2001, ISBN 80-86445-04-6
3. Kuchta, J., Válková, H. a kolektiv: Základy kriminologie a trestní politiky, Praha : C.H. Beck, 2005, ISBN 8071798134
4. Macek, P. : Bezpečnostní služby, Praha : Police history, 2001, ISBN 80-86477-03-7
5. Vrecion, V. : Pojmy a otázky teorie státu a práva, Zlín :Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008, ISBN 978-80-7318-660-9
6. Gerloch, A. : Teorie práva, Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, ISBN 978-80-7380-023-9
7. Grinc, J.: Základy práva, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta sociálně ekonomická, 2007, ISBN 978-80-7044-963-9
8. ZICH, F. : Úvod do sociologického výzkumu. 1. vyd. EUPRESS, 2004. 116 s. ISBN 80-86754-19-7
9. ČÍRTKOVÁ, J. : Forenzní psychologie, Eurounion, Praha 1998, ISBN 80-85858-70-3

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Mgr. Stanislav Zelinka

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání diplomové práce:

19. února 2010

Termín odevzdání diplomové práce:

7. června 2010

Ve Zlíně dne 19. února 2010

prof. Ing. Vladimír Vašek, CSc.
děkan

doc. RNDr. Vojtěch Křesálek, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se bude zabývat dvěma okruhy. Prvním jsou kriminologické aspekty, kde půjde o vymezení a vysvětlení kriminologie obecně a v praktické části jejích aplikace do sektoru soukromých bezpečnostních služeb. Druhý okruh se bude týkat právních aspektů ovlivňujících tento sektor. Dále budou dle zadání specifikovány společenské aspekty v činnosti soukromých bezpečnostních služeb.

Klíčová slova: kriminologické aspekty, právní aspekty, společenské aspekty

ABSTRACT

This thesis will address two topics. Criminological aspects of the first, where will be a definition and explanation of criminology in general and its practical applications in the sector of private security industry. The second chapter will cover the legal aspects affecting this sector. There will also be specified by entering the social aspects of private security industry.

Keywords: criminological aspects, juristic aspects, social aspects

Chtěl bych tímto poděkovat všem, kteří mě podporovali po celou dobu mého studia.

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

.....
podpis diplomanta

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY	12
1.1 DEFINICE KRIMINOLOGIE.....	12
1.2 MÍSTO KRIMINOLOGIE V SYSTÉMU VĚDNÍCH DISCIPLÍN O KRIMINALITĚ	14
1.3 ÚKOLY KRIMINOLOGIE	17
1.4 METODOLOGIE A METODY KRIMINOLOGICKÉHO ZKOUMÁNÍ	19
1.5 PŘEDMĚT KRIMINOLOGIE	21
1.5.1 Kriminální fenomenologie – kriminografie	22
1.5.2 Kriminální etiologie	22
1.5.3 Sociální patologie.....	22
1.6 OBLASTI SOCIÁLNĚ-PATOLOGICKÉ.....	22
1.6.1 Zločinnost (kriminalita)	23
1.6.2 Sociálně podmíněné neurózy a psychózy	23
1.6.3 Sexuální patologie.....	23
1.6.4 Alkoholismus	23
1.6.5 Nealkoholová toxikománie	23
1.6.6 Pracovní úrazy.....	24
1.6.7 Pracovní choroby (nemoci z povolání)	24
1.6.8 Dopravní nehodovost	24
1.6.9 Sebevražednost (suicidita)	24
1.6.10 Nezaměstnanost.....	24
1.7 KONTROLA KRIMINALITY	25
1.7.1 Represivní strategie (trestnou činnost potlačující).....	25
1.7.2 Preventivní strategie (trestné činnosti předcházející)	25
1.8 PREVENCE KRIMINALITY	26
1.8.1 Sociální prevence	26
1.8.2 Situační prevence	26
1.8.3 Viktimologická prevence	26
1.8.4 Primární prevence	27
1.8.5 Sekundární prevence	27
1.8.6 Terciární prevence.....	27
1.9 LATENTNÍ KRIMINALITA.....	28
1.10 KRIMINOLOGIE A JINÉ VĚDY	28
1.10.1 Sociologie.....	28
1.10.2 Psychologie	29
1.10.3 Trestně právní věda	30
1.10.4 Kriminalistika.....	30
1.10.5 Kriminální politika.....	31
1.11 ROZVOJ KRIMINOLOGIE	32
1.12 KRIMINOLOGIE U NÁS I V ZAHRANIČÍ.....	32
1.13 PŘEDPOKLÁDANÝ VÝVOJ KRIMINALITY.....	33
2 PRÁVNÍ ASPEKTY	35

2.1	ŽIVNOSTENSKÝ ZÁKON	35
2.1.1	Všeobecné podmínky provozování živnosti (§ 6).....	35
2.1.2	§ 6a – ostraha majetku a osob, služby soukromých detektivů	36
2.1.3	Živnost koncesovaná.....	37
2.1.4	Živnosti ohlašovací	38
2.1.4.1	Živnosti řemeslné.....	39
2.1.4.2	Živnosti vázané	39
2.1.5	Živnostenský list	40
2.2	OBCHODNÍ ZÁKONÍK	40
2.2.1	Smlouva o dílo	41
2.2.2	Smlouva mandátní.....	41
2.2.3	Smlouva komisionářská	41
2.2.4	Nekalá soutěž	41
2.3	ZÁKONÍK PRÁCE	42
2.4	TRESTNÍ ZÁKONÍK	43
2.4.1	Krajní nouze (§ 28)	43
2.4.1.1	Nutná obrana (§ 29)	44
2.5	VYHLÁŠKA MINISTERSTVA VNITRA 16/2009 SB.	45
2.5.1	Předmět úpravy (§ 1).....	45
2.5.2	Podmínky pro získávání odborné způsobilosti (§ 2).....	45
2.5.3	Provádění zkoušky (§ 3).....	45
2.5.4	Přihláška ke zkoušce (§ 4).....	46
2.5.5	Obsahová náplň zkoušky (§ 5).....	46
2.5.6	Další náležitosti osvědčení o odborné kvalifikaci (§ 6).....	47
2.5.7	Účinnost (§ 7).....	47
2.5.7.1	63/2010 Sb. změna vyhlášky o rozsahu kvalifikace pro soukromého detektiva 47	
2.6	ÚSTAVA ČR	48
2.7	LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD	48
2.8	OBČANSKÝ ZÁKONÍK.....	49
3	SPOLEČENSKÉ ASPEKTY.....	51
3.1	ETIKA V ČINNOSTI PRACOVNÍKŮ SOUKROMÝCH BEZPEČNOSTNÍCH SLUŽEB.....	51
3.2	ZVLÁŠTNOSTI SPOLEČENSKO-ETICKÉHO PROSTŘEDÍ PRŮMYSLU KOMERČNÍ BEZPEČNOSTI.....	51
3.2.1	Základním úkolem je především ochrana osob a majetku	52
3.2.2	Komerční základ soukromých bezpečnostních služeb.....	53
3.2.3	Výkon činnosti pracovníků soukromých bezpečnostních služeb.....	54
3.3	SPOLEČENSKÉ ZÁSADY PRACOVNÍ I MIMOPRACOVNÍ ČINNOSTI	56
3.4	TAKTIKA ZÁKROKŮ PRACOVNÍKŮ SBS.....	57
II	PRAKTICKÁ ČÁST	58
4	APLIKACE KRIMINOLOGIE DO SEKTORU SBS	59
4.1	PREVENCE V BEZPEČNOSTNÍM PRŮMYSLU.....	59
4.1.1	Struktura prevence	62
4.2	KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY SOUKROMÉ DETEKTIVNÍ ČINNOSTI	63
4.2.1	Nezbytnost kriminologického přístupu v práci detektiva	64

4.2.2	Formy a metody soukromé detektivní činnosti.....	65
4.2.3	Vyhledávání latentní kriminality.....	66
4.2.4	Technické prostředky v práci soukromého detektiva.....	68
4.2.4.1	Nástrahové prostředky	68
4.2.4.2	Zabezpečovací technické prostředky	69
5	SROVNÁNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY A SITUACE SOUKROMÝCH BEZPEČNOSTNÍCH SLUŽEB V ČR, RAKOUSKU, NĚMECKU A FRANCIÍ.....	70
5.1	LIBERÁLNÍ LEGISLATIVNÍ ÚPRAVA SBS, KTERÝ REPREZENTUJE ZEJMÉNA NĚMECKO A ČESKÁ REPUBLIKA.	70
5.1.1	Německo	70
5.2	PODROBNÁ LEGISLATIVNÍ ÚPRAVA SBS.....	71
5.2.1	Rakousko.....	72
5.2.2	Francie.....	73
	ZÁVĚR	74
	ZÁVĚR V ANGLIČTINĚ.....	75
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	76
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	78
	SEZNAM PŘÍLOH.....	79

ÚVOD

Průmysl komerční bezpečnosti si neodmyslitelně vybudoval své místo na trhu mezi subjekty, které se zabývají ochranou osob, majetku a zdraví. Vedle státních složek chránící tyto hodnoty se lidé obracejí na soukromé bezpečnostní služby pro zvýšení vlastního pocitu bezpečí. To je způsobeno jednak tím, že policie nemá ve všech směrech kompetence (např. občansko-právní, rodino-právní i obchodně-právní kauzy) a dále vzhledem k nápadu trestné činnosti nemohou na případech pracovat vždy zcela intenzivně. Naproti tomu soukromý detektiv, který pracuje na zakázku pro klienta, pracuje na jednom případě a může se mu plně věnovat. Kromě toho soukromý detektiv má široké pole působnosti v odhalování latentní ekonomické kriminality pro podnikatelské subjekty. Toho potom tyto služby využívají v rámci podnikání.

V této práci se konkrétně budu zabývat dvěma tématy – kriminologickými a právními aspekty. V části o kriminologii budou vymezeny kriminologické aspekty obecně a v praktické části bude uvedena jejich aplikace do sektoru soukromých bezpečnostních služeb. V právních aspektech budou vymezeny zákony, jež mají vliv na činnost soukromých bezpečnostních služeb u nás. Je to hlavně živnostenský zákon, dále pak obchodní zákoník, případně zákoník práce a vyhláška Ministerstva vnitra o obsahu a rozsahu kvalifikace pro výkon fyzické ostrahy a služby soukromého detektiva.

Dle zadání práce bude jedním bodem teoretické části i vymezení společenských aspektů. Ty můžeme chápat jako zásady, normy, které však oproti zákonům nejsou právně vymahatelné, ale rovněž značně ovlivňují podnikání v průmyslu komerční bezpečnosti.

Cílem této práce pak je definice našeho právního prostředí ovlivňující podnikání v PKB a jeho porovnání se zahraničím a vymezení kriminologie a aplikace kriminologických aspektů do tohoto sektoru.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY

Rychlý a dynamický rozmach vyspělých společností s sebou nese řadu pozitivních, ale i negativních jevů a problémů. Jedním ze závažných společenských problémů, se kterými se potýká také naše společnost, je kriminalita. Kriminalita je jevem, který negativně zasahuje do harmonického rozvoje společnosti, narušuje stanovená pravidla lidského soužití, společenského řádu a zpravidla páchá společnosti i státu nezanedbatelné škody.

1.1 Definice kriminologie

Pojem kriminologie se odvozuje od latinského *crimen* = zločin a řeckého *logos* = (zde ve smyslu) učení.

Prvé písemně doložené použití tohoto pojmu nacházíme v díle italského právníka Raffaella Garofala (1851 – 1934), které nazval „*Criminologia*“ (vyd. 1885). Je však známo, že již v roce 1879 používal tento termín francouzský antropolog P. Topinard (1830 – 1911). Faktickým zakladatelem kriminologického způsobu myšlení, přestože nikdy ve svých pracích termínu kriminologie nepoužil, zůstává však italský právník Cesare Bonesa Marquis di Beccaria (1733 – 1794), který již ve svých 27 letech publikoval dílo „*Dei delitti e delle pene*“ (O zločinech a trestech). Tato rozsáhlá studie, která představovala tvrdou kritiku tehdejšího krutého trestního zákonodárství a soudnictví (inkvizice tortury a šibenice) pozitivně ovlivnila i urychlila trestněprávní reformy v Evropě.

V odborné literatuře se dříve než s termínem kriminologie setkáváme s takovými pojmy, jako je „kriminální psychologie“ (od roku 1792) „kriminální sociologie“ (od roku 1882) a „kriminální biologie“ (od roku 1883). Těchto termínů se sice často používalo ve stejném smyslu jako kriminologie, svým specifickým zaměřením však vyjadřovaly pouze určitou výseč problémových okruhů, kterými se později kriminologie zabývala jako celkem.

Jednotná, obecně uznávaná definice kriminologie neexistuje dodnes. Stejně tak se rozcházejí názory na to, co se kriminologií rozumí, jaké oblasti poznatků zahrnuje. Většinou panuje shoda, pokud jde o chápání kriminologie jako empirické vědy. Dále se dnes již všeobecně uznává takové pojetí kriminologie, které zahrnuje jak otázky týkající se trestného činu, pachatele a oběti, tak kontroly zločinnosti, především výkonu trestních sankcí a zacházení s pachateli. Do kriminologie jsou zpravidla zahrnovány i poznatky o

dalších, s kriminalitou různým způsobem souvisejících sociálních fenoménech, jako je alkoholismus, užívání drog, prostituce a jiné „mírnější“ formy asociálního resp. sociálně patologického chování.

Abychom mohli hovořit o kriminologii jako o vědě, musíme dbát na to, aby její poznatky a závěry byly objektivně změřitelné a přezkoumatelné. Z tohoto hlediska pak vyhovuje definice, která chápe kriminologii jako **uspořádaný celek vědních poznatků o zločinu, pachateli, negativních sociálních projevech a sociální kontrole takového chování, včetně problematiky oběti zločinu a prevence kriminality** (Kaiser, 1989, s. 1).

Historický vývoj chápání fenoménu kriminality, který se projevil i v různém definování oboru kriminologie, nebyl ovšem zdaleka jednoduchý a přímočarý. Zkráceně a jednoduše to lze dokumentovat na příkladu tzv. Italské a Francouzské školy, jejichž protichůdná východiska se snažila sladit tzv. Marburgská škola.

Italská kriminálně-antropologická škola (známá též pod názvem kriminálně-biologická) vychází z učení italského lékaře Cesare Lombrosa (1835 – 1909) o „rozeném zločinci“, které navazuje na vývojovou Darwinovu teorii a je silně ovlivněno sociálním naturalismem. Toto učení chápe člověka jako pouhý výsledek biologických procesů, což v oblasti kriminality znamená, že abnormální jedinec je již od přírody předurčen ke spáchání deliktu. Podle Lombrosovy teorie se takový člověk musí dříve nebo později, bez ohledu na své životní podmínky, dopustit trestného činu, který je determinován vrozenou anomálií jeho duševních funkcí, které se projevují tělesnými abnormalitami. Pod tlakem ostré kritiky této „filozofie o rozeném zločinci“, sice Lombrosovo ve svých pozdějších pracích svoje tvrzení poněkud oslabil konstatováním, že asi pouze jedna třetina všech zločinců je od přírody předurčená ke spáchání deliktů, trestněpolitické důsledky této teorie však zůstaly nedotčeny: protože pro „rozené zločince“ neexistuje možnost nápravy, je jediným řešením doživotní vězení nebo trest smrti.

Mezi přívržence Lombrosova učení patřili jak antropologové a lékaři, tak právníci. Nejznámějším z nich byl italský profesor trestního práva a politik Enrico Ferri (1856 – 1929), který se však posléze ve svých dílech s Lombrosovou teorií rozchází, když konstatuje, že na zločinu se spolupodílejí faktory biologické, psychické i sociální, přičemž nelze generelně určit, jaký z těchto vlivů má pro kriminální chování rozhodující význam.

Francouzská kriminálně-sociologická škola v protikladu k Italské škole rozvinula pod vlivem spisů Montesquieua, Lockeho a Rousseaua tzv. teorii prostředí. Již v roce 1693

zastával ve svém díle „Some thoughts concerning education“ John Locke (1632 – 1704) tezi, že sociální vývoj člověka je závislý na jeho výchově. Totéž stanovisko najdeme u Holbacha (1723 – 1789), který říká v roce 1770: „Naši rodiče a naši učitelé z nás dělají dobré nebo špatné, rozumné nebo nerozumné, pilné nebo zábavychtivé, svědomité nebo lehkomyšlné nebo ješitné“ (Hering, 1966, s. 94). Z těchto stanovisek se vyvinula teorie prostředí a pro žádoucí změnu jeho osobnosti proto postačí změnit vnější podmínky, ve kterých žije.

Mezi stoupence Francouzské školy patří především lékař Alexander Lacassagne (1843 – 1924) proslulý svým aforismem: „Každá společnost má zločince, které si zaslouhuje“ a Gabriel Tarde (1843 – 1904), k jehož zásluhám patří empirické vyvrácení Lombrosovy teze o rozeném zločinci, když na základě kriminálně antropologického výzkumu dokázal, že u nedelikventních jedinců se vyskytují ve stejné míře tělesné abnormality jako u delikventních.

Marburgská škola se pokusila protiklady Italské a Francouzské školy odstranit syntézou vliv a faktorů vrozených dispozic a sociálního prostředí. Jejím představitelem byl Franz von Liszt (1851 – 1919), profesor trestního práva v Německu, který rozpracoval „teorii sjednocení“, podle níž je zločin výsledkem jedinečnosti pachatele v okamžiku činu a okolností jej v tomto obklopujících. Tato teze syntetizující vlivy biologických dispozic a sociálního prostředí rozhodujícím způsobem ovlivnila nejen kriminologické myšlení v Evropě (do 2. Světové války), ale pod názvem vícefaktorový přístup se prosadila i v severní Americe. To se projevilo pochopitelně i na definici předmětu kriminologie, jehož shora uvedené pojetí zahrnuje i tato teoretická východiska.[9]

1.2 Místo kriminologie v systému vědních disciplín o kriminalitě

Do věd o kriminalitě zařazujeme všechny vědní disciplíny, které se v té či oné podobě primárně zabývají kriminálním chováním lidí. Ty lze dále rozdělit na právní a neprávní vědy o kriminalitě. K právním vědám o kriminalitě patří trestní a trestněprocesní vědní disciplíny, k neprávním patří kriminologie, včetně jejich relativně samostatných částí – penologie a viktimologie – dále kriminalistika a některé další volněji související vědní disciplíny jako např. sociologie, psychiatrie, psychologie, pedagogika, v oblasti metod též statistika a matematika.

Přestože se tyto vědní disciplíny zabývají stejnými nebo obdobnými otázkami, využívají k tomu rozdílných metod a postupů, které se odrážejí i v odlišném charakteru získaných poznatků.

Trestní vědy pracují především s normativními systémy, analyzují delikt z hlediska normativních definic, včetně analýzy procesních předpokladů a způsobů trestního postihu. Zároveň za pomoci právní dogmatiky uvádějí základní právněpolitické principy (humanitu, rovnost, právní jistotu a proporcionalitu) do praxe a zajišťují ochranu jejich dodržování. K tomu využívají hodnotících myšlenkových postupů a analýz.

Naproti tomu kriminologie jako empirická disciplína je zaměřena na poznávání reálných jevů a okolností souvisejících s kriminalitou, s vyloučením vědomých hodnotících postupů a z nich odvozených stanovisek. Zatímco trestní právník se ptá na to, zda a jakým způsobem je zajištěna formální rovnost občanů před zákonem, kriminolog se bude zajímat o to, jak jsou skutečné důsledky aplikace příslušných právních norem v praxi, jak se projevují jejich nedostatky, komu je přes formální ochranu poskytovanou zákonem fakticky znemožněno této ochrany využít apod.

Součástí kriminologie je **penologie**, která se zabývá v užším slova smyslu trestními sankcemi a jejich výkonem (z lat. poena = trest). V širším pojetí je do ní zahrnována i oblast alternativ trestů. Jejím těžištěm je však zkoumání otázek souvisejících s výkonem stacionárních sankcí, zejména nepodmíněného odnětí svobody, jeho účinností, vedlejších důsledků apod.

Podobně jako penologie představuje i **viktimologie** (z lat. victima = oběť) relativně samostatnou část kriminologie, která se věnuje především zkoumání obětí deliktu a všech s tím souvisejících okolností.

Z uvedeného vyplývá, že pouze úzká součinnost trestněprávních věd a kriminologie může přinést poznatky, které jsou nutné k vytvoření optimální sociální kontroly zločinnosti. To je pak již doména trestní politiky, která je v užším pojetí zaměřena na vyhodnocování účinnosti trestního systému a jeho korekce prostřednictvím trestněprávních reforem, v širším pojetí je do ní zahrnována i oblast prevence kriminality mimotrestními prostředky. Jedním z nejcennějších poznatkových zdrojů racionální trestní politiky jsou právě poznatky kriminologických výzkumů.

Další vědní disciplínou, která je s kriminologií úzce spjata, je **kriminalistika**. Ta je především zaměřena na policejní prevenci, objasňování a stíhání kriminality. Zpravidla se

dělí na kriminální strategii, techniku a taktiku. Sféra jejího zájmu se v mnohém překrývá s předmětem kriminologie, avšak zatímco **kriminologie v první řadě pátrá po příčinách delikventního chování, je kriminalistika zaměřena prioritně na odhalování kriminálních deliktů a dopadení jejich pachatelů**. K tomuto účelu využívá též jiných metod než kriminologie, především opatření kriminální taktiky a techniky.

S kriminologií volněji související vědní disciplínou je i sociologie, zejména pak ta její část, která se zabývá sociologií kriminality, někdy též označována jako kriminální sociologie. Kriminalitu zkoumá jako masový, sociálně podmíněný jev za použití především statistických metod.

Analogicky patří k disciplínám blízkým kriminologii i psychiatrie resp. kriminální psychiatrie zabývající se psychickými poruchami jako příčinami kriminality, zahrnující i oblast soudní (forenzní) psychiatrie.

Kriminální psychologie jako součást obecné resp. klinické psychologie je orientována na zkoumání celkové osobnosti pachatele, jeho psychických projevů a vztahů ke spáchanému deliktu, jeho okolnostem, oběti apod.

Soudní (forenzní) psychologie je stejně jako soudní psychiatrie využívána zejména pro účely konkrétního trestního řízení.

Pedagogika, zvláště pak její část zabývající se možnostmi výchovného ovlivňování sociálně odchylného až škodlivého chování, se rovněž s kriminologií v některých směrech prolíná, resp. na sebe vzájemně navazují. Zvlášť markantní je to v oblasti výkonu trestů, kde mohou pedagogické poznatky bezprostředně ovlivňovat (regulovat) kriminální projevy a tím i stimulovat kriminologické výzkumy a obohacovat tak penologickou část kriminologie.

Shora uvedené disciplíny nejsou vyčerpávajícím přehledem veškerých vědních oborů, které nějakým způsobem souvisejí s kriminologií: např. poznatky antropologie či etologie mohou být, zvláště pro řešení konkrétních otázek z příslušné oblasti, cenným zdrojem poznání a inspirace pro kriminologa. Výše uvedený výčet disciplín zahrnuje především ty, které jsou tradičně uznávány jako s kriminologií úzce spjaté vědní obory, jejichž poznatky jsou jednak nejčastěji, jednak v poměrně značném rozsahu bezprostředně využívány právě pro potřeby kriminologie. [9]

1.3 Úkoly kriminologie

Hlavním úkolem kriminologie v oblasti základního výzkumu je přinést objektivně ověřitelné, vědeckými metodami získané poznatky o:

- příčinách kriminality (kriminální etiologie)
- jevových podobách kriminality (kriminální fenomenologie)
- pachatelí (zejména tzv. klinická kriminologie)
- oběti (viktimoologie)
- sociální kontrole zločinnosti (doména kritické kriminologie)
- zacházení s pachatelí trestných činů včetně účinnosti použitých sankcí (penologie)

Vědeckými kriminologickými poznatky se rozumí poznatky respektující, resp. beroucí v úvahu dosažený stupeň poznání zkoumané problematiky, vycházející z určitých teoretických modelů a získané uznávanými vědeckými metodami. Přitom nejde o pouhý souhrn empirických poznatků či statistických údajů, ale o analýzu pozadí, souvislosti a struktury řešeného problému, která by v optimálním případě měla vést k novým poznatkům.

S ohledem na různorodost vlivů působících na kriminalitu (biologické dispozice, psychické procesy, sociální prostředí, ekonomické podmínky, institucionalizace sociální kontroly aj.) zpravidla nelze, pokud se nechceme vystavit riziku příliš jednostranného a tudíž zkresleného pohledu na řešený problém, použít metodologický aparát pouze jedné vědní disciplíny (např. psychologie či sociologie). Překlenout tento nedostatek se pokouší tzv. **interdisciplinární přístup**, tj. postup, který využívá poznatkové báze a metodologie více vědních disciplín současně. Tím zároveň otevírá možnosti vidět problém kriminality z jiného zorného úhlu a ve více dimenzích. I v tom tedy spočívá úkol kriminologie: hledat nové metody a přístupy ke zkoumání kriminality.

Aplikovaná kriminologie pak má sloužit především potřebám trestní politiky a aplikační praxe. Jde zejména o návrhy opatření k **prevenci kriminality**, zpracování prognóz vývoje kriminality, vyhodnocování účinnosti opatření používaných k regulaci kriminality, experimentální ověřování nových modelů řešení trestních konfliktů, aj. kriminologické poznatky získané k těmto otázkám se sice obvykle v trestní politice

neprojeví okamžitě a beze zbytku, přesto však alespoň z hlediska dlouhodobější perspektivy mohou významně ovlivnit např. chystané trestněprávní reformy (kriminologické poznatky ze 70. a 80. let o příčinách méně a středně závažné juvenilní delikvence a o „účinnosti“ trestních sankcí v této oblasti, které výrazně ovlivnily současnou podobu trestního zákonodárství nad mládeží v SRN a Rakousku, nebo viktimologické teorie, které se v řadě zemí uplatnily při přijímání nových zákonů k ochraně obětí zločinu).

Poslední oblastí, kterou pokrývá – zejména od konce 60. let se rozvíjející – tzv. „kritická“ nebo též „radikální“ kriminologie, je analýza a hodnocení vlivů oficiálních instancí formální sociální kontroly (zákonodárce, justice, policie, sociálních úřadů) na vznik, rozsah a současnou podobu kriminality a souvisejících sociálních patologií.

Kritická kriminologie vychází z teze, že delikventní, popř. jiné od normy se odchyloující chování, není prioritně zapříčiněno sociálním selháním jedince, ale především specifickými procesy, které umožňují, aby určité sociální skupiny a instituce reprezentující státní moc definovaly, co je delikventním chováním a co nikoliv, se všemi z toho plynoucími důsledky. Pozornost „kritické“ kriminologie se na rozdíl od tradiční (pozitivistické) kriminologie přesunuje od pachatele zločinu k těm, kteří sami pachatele a zločin definují a v pojetí „kritické“ kriminologie se tak minimálně spolupodílejí na vzniku konfliktu. Úkoly, které si takto „radikálně“ orientovaná kriminologie vytyčuje, nejsou snadné: zjistit za použití teoretické a metodologické strukturální analýzy vlivy a účinky státem organizované sociální kontroly na fenomén zločinnosti, identifikovat vazby vzájemně podmíněných, souběžně probíhajících sociálních procesů, které mohou mít vliv na kriminalitu a lokalizovat ohniska konfliktů mezi společností reprezentovanou oficiálními institucemi a jedincem, který trestním zákonem stanovené normy překračuje, resp. je nedodrží. Dobře známou je v tomto směru např. tzv. teorie etiket, nálepek (tzv. labeling approach, Etikettisierungsansatz), vycházející z teze, podle které je kriminalita (výsledky výzkumů latence kriminality), běžnou záležitostí, rovnoměrně zastoupenou ve všech společenských vrstvách. Teprve selektivní praxe a justice rozhoduje o tom, komu bude „přilepena nálepka“ delikventa a komu nikoliv. Nadreprezentace příslušníků nejnižších sociálních vrstev na registrované kriminalitě je podle této koncepce důkazem diskriminujícího přístupu k řešení trestních konfliktů mezi jedincem a společností reprezentovanou státně-mocenskými strukturami.

Přestože tato a na ní navazující a ji rozvíjející teorie byly podrobeny kritice pro jednostranné zdůrazňování vlivu rozhodovacích procesů instancí formální sociální kontroly (což lze jen obtížně vztáhnout např. na nejzávažnější násilné delikty, u kterých je „selekce“ trestní justicí prakticky vyloučena), znamenají přístupy kritické kriminologie značné obohacení dosavadního způsobu kriminologického myšlení. Jde zejména o rozšíření předmětu tradiční kriminologie o důležitou otázku zkoumání vztahu, významu a důsledků procesu interakce mezi individuem a instancemi sociální kontroly v oblasti kriminality.

Z uvedeného vyplývá, že úkoly kriminologie mohou být různě definovány a akcentovány nejen podle profesionální orientace badatele a jeho kriminálně-politického zaměření, ale i podle konkrétní povahy problému, který je aktuálně řešen (např. zkoumání příčin teoretického jednání se bude nutně muset zabývat i souvislostmi s jinými sociálními procesy probíhajícími ve společnosti). **Zásadním trvalým úkolem kriminologie zůstává však vždy snaha o získávání poznatků, s jejichž pomocí by bylo možné regulovat kriminalitu ve společnosti.** [9]

1.4 Metodologie a metody kriminologického zkoumání

Každá oblast vědy je charakterizována svým předmětem a metodologií. Předmět vědy je dán jen částečně klasifikací (dělením na vědy zkoumající přírodu, společnost, lidské myšlení). Mnohdy je předmětem vědy právě hledisko, z něhož se zkoumá určitá stránka reality. Moderní věda se vyznačuje neustálým růstem specializace a současně potřebou syntézy poznatků z jednotlivých oborů. Hranice mezi jednotlivými vědami nejsou přitom dány zcela jednoznačně, mnohdy dochází k prolínání předmětů zkoumání i jejich metod. Právě zde, na styčných bodech jednotlivých disciplín, dochází často ke vzniku nových, syntetických věd, vycházejících z mnoha do té doby nespojovaných poznatků. Takovými vědami, které se rozvinuly na základě syntézy, jsou např. sociální psychologie, ale i kriminologie.

Samotný předmět zkoumání nepostačuje ještě k uznání samostatnosti určité vědní disciplíny. Vždyť např. trestnou činností se mnohdy zabývají i jiné vědy než kriminologie, trestný čin je mnohdy předmětem zájmu kultury a umění. Pro (relativní) samostatnost vědecké disciplíny je vedle předmětu důležité i určité spojení předmětu a soustavy metod, kterými se tento předmět zkoumá. Z tohoto hlediska pak není důležitá samostatnost metod

určité vědní disciplíny. Nezáleží na tom, zda jsou tu dány obecné metody, použitelné pro více disciplín, ani zda určitá nauka sama vyvinula metody, kterých využívá, ale na tom, zda určitý komplex, struktura metod umožňuje právě samostatný pohled na zkoumaný předmět, takový pohled, který respektuje základní zásady vědecké práce a objektivní existenci předmětu zkoumání.

Právě v kriminologii je možno konstatovat, že tato nauka nevyvinula své vlastní metody a používá metody vyvinuté v sociologii, psychologii atd. to však neznamená, že by neměla svou vlastní metodologii.

Vědy a jejich metody se nevyvíjejí rovnoměrně, v určitém období některé vědy a jejich metody dosahují takového významu, že se vyskytují snahy uplatnit takové metody i v jiných disciplínách (např. matematické, biologické metody v počínající kriminologii minulého století). Mechanické přejímání metod vede často k negativním výsledkům (např. přenesení Darwinovy teorie o vývoji druhů na lidskou společnost, což vedlo k rasistickým interpretacím).

Inkorporace a přizpůsobení metod vyvinutých v jiných naukách vyžaduje tedy seriózní úsilí a děje se pouze prostřednictvím metodologie dané vědy. Kriminologie má tedy samostatnou metodologii, která se zabývá úpravou těchto „cizích“ metod z jiných disciplín, ale i metod považovaných za obecné, na podmínky zkoumání trestné činnosti.

Metodologií rozumíme soubor metod, užívaných v dané vědě a považovaný za adekvátní předmětu zkoumání, a současně teorii, nauku o soustavě adekvátních metod. Metodologie znamená i úsilí o stanovení přístupnosti a vhodnosti určitých metod vůbec i o stanovení místa, důležitosti a významu poznatků získaných v určité vědě danou metodou.

Metoda je pak určitý postup, návod k poznání, který má teoretický základ a uplatňuje teoretické požadavky. Hovoříme např. o metodách zkoumání kriminality určitých skupin obyvatelstva. Z teorie o příčinách této kriminality pak vychází soustava metod, výzkumných etnik a procedur.

Procedurou se nazývají obvykle pravidla, vymezující technicky postup určitého typu výzkumu, způsoby získávání, zpracování a interpretace zjištěných údajů. Technika jsou způsoby získávání faktů – zjišťování údajů o zkoumané skutečnosti, způsoby jejího třídění apod.

Metody vždy mají teoretický základ, procedury a techniky jsou pak určitými instrumenty, sloužícími k prosazení metody. Samy o sobě nemají ideologický a politický význam (např. pozorování, provádění testů apod.).[9]

1.5 Předmět kriminologie

Vzhledem k výše uvedené definici kriminologie můžeme konstatovat, že předmětem jejího zkoumání je:

- Kriminalita (zločinnost)
- Pachatelé a oběti kriminality
- Kontrola kriminality

Většina kriminologů se jednoznačně shoduje v tom, že kriminalita náleží mezi sociálně-patologické jevy ve společnosti. Pluralita názorů na vymezení pojmu „kriminalita“ je potom dána především pohledem ze strany té či oné společenské vědy, která se na problematice kriminality více či méně podílí.

Dva základní pohledy na pojetí kriminality:

- Legální (juristické) pojetí
- Sociologické pojetí

Legální (juristické) pojetí kriminality – kriminologický pojem kriminality se u tohoto pojetí kryje s trestně právním pojmem kriminality, tzn. souhrn, chápaný jako kriminalita, posuzuje tuto jako trestné činy – teda omezení jen na jednání, jež naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu. I když je potřeba uvést a historie to dokládá, že pojem trestného činu se stále měnil a i dnes se výběr i hodnocení kriminalizovaného jednání v různých zemích a z pohledu různých kriminologů od sebe liší.

Sociologické pojetí – kriminalita je brána jako souhrn jednání pro společnost škodlivých. Takové posouzení se zákonitě posouvá spíše do oblasti obecné, neurčité, vágní (teorie odchýlného nebo tzv. deviantního chování). Umožňuje ovšem kritický přístup k platnému trestnímu právu a lépe vyhovují empirické povaze kriminologie (např.

sociologické výzkumy dílčích společenských jevů, jejich analýzy, vnitřní struktura sociálních skupin, proměny a vztahy mezi sociálními subsystemy apod.)

Kriminologické výzkumy – disciplíny či procesy, které nejvíce napomáhají charakterizovat předmět kriminologie:

1.5.1 Kriminální fenomenologie – kriminografie

Podstatu tvoří kriminologické výzkumy, které jsou orientovány na popis kriminality, popis její struktury, jejích forem, na popis kriminalitou způsobených škod, na popis stavu a vývojových tendencí kriminality i na popis pachatelů a obětí a jejich společenských vztahů.

1.5.2 Kriminální etiologie

Kriminální etiologie se zabývá kriminologickými výzkumy, které navazují na fenomenologické poznatky, a které se snaží o vysvětlení geneze kriminality (poznání kriminogenních faktorů a příčin kriminality).

1.5.3 Sociální patologie

Při zkoumání geneze kriminality vstupují nezbytně do popředí i jiné sociálně-patologické jevy společnosti, jimiž se zabývá sociální patologie. Je to speciální odvětví sociologie, které zkoumá poruchy sociálních procesů a sociálních institucí a které hledá příčiny vzniku sociálně patologických jevů v samostatném fungování společnosti. [2,10,13]

1.6 Oblasti sociálně-patologické

Abychom si přiblížili, v jak velké šíři působí negativní společenské jevy na problematiku kriminality, uvedeme nejčastěji uváděný přehled sociálně patologických jevů – oblastí. Rozlišuje se následujících 10:

1.6.1 Zločinnost (kriminalita)

Existuje mnoho druhů (majetková, násilná, ekonomická, aj.). Sociologie zde zkoumá, na jakém sociálním pozadí začíná a jaké okolnosti vedou k jednání pro společnost nežádoucímu a nebezpečnému.

1.6.2 Sociálně podmíněné neurózy a psychózy

Projevují se v podobě válek gangů, pogromů, drancování, panik, davového šílenství. Příčinami mohou být dlouho neřešené sociální napětí, neřešené rasové, etnické, náboženské problémy, ohrožení životních zájmů a potřeb jedinců, tvořící sociální útvar, hrozba války, nesplněná očekávání ekonomická, politická, v oblasti lidských práv a další.

1.6.3 Sexuální patologie

Rozlišují se zde tzv. anomálie (např. homosexualita), prostituce (ženská, mužská, dětská), sexuální kriminalita (např. znásilnění, kuplířství), tzv. duální harašení (harrasment – spíše americká záležitost, podmíněna kulturně a dovívá se od emancipačních snah) – u nás jako trestná činnost nefiguruje. Problémy tohoto typu mohou mít příčiny v sexuálním tabu, způsobu kulturního vývoje, zákonodárství, působení náboženství, cestách a způsobech sexuální výchovy.

1.6.4 Alkoholismus

Masově rozšířený a velmi starý kulturní jev, jenž má důsledky zdravotní (poškození tělesné a psychické narušení), sociální (postižení rodin, nutnost zřizovat péči), pracovní (pokles výkonnosti, absence v práci, úrazovost), ekonomické (výdaje za alkohol, které jinde chybějí), právní (trestná činnost pod vlivem alkoholu, dopravní nehody).

1.6.5 Nealkoholová toxikománie

Jde o nadužívání psychotropních látek. Natahuje na sebe další trestnou činnost (prostituci, ekonomickou kriminalitu, násilnou kriminalitu). Devastuje hlavně mládež a je nebezpečná vysokou návykovostí. Sociologie zde zkoumá problémové okruhy, jako např. dostupnost drog, vliv sociálního prostředí na užívání drog, osobnost a sociální situace vedoucí k užívání drog, typy drogových závislostí a jejich šíření, množství a způsoby léčení, mezinárodní kontrolu omamných látek.

1.6.6 Pracovní úrazy

Souvisejí s industrializací. Příčinami zde jsou pracovní stereotypy, únava, stres, defekty způsobu zaměstnání. Mají výrazné ekonomické (odškodnění, náhrady) a sociální dopady (vyřazení z aktivní pracovní činnosti, změny v práci).

1.6.7 Pracovní choroby (nemoci z povolání)

Jsou způsobovány vlastním výkonem pracovní činnosti. Pokaždé se vyskytují v určitém kontextu (věk, vzdělání a kvalifikace, druh vykonávané práce, pracovní prostředí).

1.6.8 Dopravní nehodovost

Je zkoumána z pohledu dopravního systému a z pohledu řidiče. Mezi faktory dopravní nehodovosti se většinou zařazují alkohol u řidiče (nebo dnes také drogy), psychické a fyziologické faktory (osobnost řidiče, únava, schopnost vnímání), technické faktory (stav dopravních cest, dopravních prostředků, zajištění bezpečnosti). Rozlišuje se nehodovost podle typu dopravy (silniční, železniční, letecká, lodní).

1.6.9 Sebevražednost (suicidita)

Je problémem sociálním, psychologickým i kriminálním. Příčinami jsou dezintegrovaný život jedince, erotické problémy, zevní prostředí (rodina, pracoviště, působení skupin), zvýšený vliv industrializace (nárůst nároků na jedince v každé oblasti života, individualizace života, pocity osamění a neřešitelnosti situace).

1.6.10 Nezaměstnanost

Tento jev zahrnují do sociální patologie jen někteří sociologové, jinak jde o jev rázu spíše ekonomického. Důsledky nezaměstnanosti jsou u lidí patrné zejména v oblasti psychické a sociální. Rozlišují se:

Důsledky krátkodobé nezaměstnanosti (od několika týdnů asi po jeden měsíc) – mohou jedince mobilizovat a povzbudit k aktivaci se při hledání nového zaměstnání a rekvalifikaci.

Důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti (přesahují několik měsíců) – může dojít k tzv. totální frustraci nezaměstnaného, která poté může vyvolat:

- změnu struktury pozic v rodině (otec přestává být živitelem rodiny)

- vylučování člověka z různých sociálních skupin
- ztrátu sociálního statutu a s tím související prestiže
- propady do nižších sociálních vrstev

Nezaměstnanost může v některých případech podnítit sebevražednost, kriminalitu, prostituci, alkoholismus, toxikománii někdy může sklouznout i k projevům extremismu a násilí. [2]

1.7 Kontrola kriminality

Kontrolu kriminality je možno charakterizovat jako úsilí státu a společnosti o udržení kriminality v přijatelných mezích a její omezování. Kontrolu kriminality lze provádět represivním a preventivním způsobem. Mluvíme pak o represivních a preventivních strategiích (plánované, dlouhodobé a systematické působení, postupy, realizace a plnění stanovených cílů).

1.7.1 Represivní strategie (trestnou činnost potlačující)

V našich soudobých podmínkách doposud převažují přístupy, jenž se zaměřují spíše na důsledky kriminogenního vývoje. Represivní strategie se dělají především v rámci trestně právní kontroly kriminality. Do této oblasti bývá začleňována penologie, která se zabývá zkoumáním trestů, výkonem trestů a účinky trestů ve snaze najít odpovědi na otázky „Proč došlo ke spáchání trestného činu?“, zejména pak „Jak působit na osobu pachatele?“. Tresty a ochranná opatření se tak stávají nedílnou součástí oblasti kontroly kriminality a tudíž i stále více převažuje pojetí penologie jako součásti kriminologie.

1.7.2 Preventivní strategie (trestné činnosti předcházející)

Ty se zabývají samotnými kriminogenními faktory. Preventivní strategie se plní v rámci kriminální prevence (kriminální profylaxe). Často se o ní mluví jako o neformální kontrole kriminality, na které se podílí zejména rodina, škola, církev, veřejnost, média. Nezbytnou potřebou k rozvoji kriminální prevence jsou výzkumy kriminality a jejich příčin a kriminologové, kteří je realizují, se tak značně podílí na tvorbě preventivních programů, jejichž účinnost zkoumají a rozvíjejí.

1.8 Prevence kriminality

Prevence kriminality je snaha eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započatím nebo před jejím pokračováním. Patří sem veškeré aktivity a opatření směřující k předcházení trestné činnosti, oslabování či eliminaci příčin a podmínek jejího páchání. Nejrozšířenějším způsobem dělení prevence kriminality je na prevenci sociální, situační a viktimologickou.

1.8.1 Sociální prevence

Má velmi široké zaměření. Směřuje do celé společnosti, soustřeďuje se na sociální kriminogenní faktory, jejich neutralizaci, resp. překonávání (např. nezaměstnanost, toxikomanie, prostituce, extremismus, bezdomovci). Jde tedy o aktivity zaměřené na zlepšování nepříznivých společenských podmínek, které jsou považovány za kriminogenní a také na aktivity ovlivňující proces sociální integrace jedince. Sociální prevence je součástí sociální politiky. Efektivita sociální prevence je obtížně statisticky či ekonomicky měřitelná, lze na ni jen usuzovat, a to z hlediska odhadů sociálních perspektiv jedinců - objektů preventivního působení.

1.8.2 Situační prevence

Při výskytu kriminality hrají vedle počtu potenciálních pachatelů a úrovně vnější sociální kontroly důležitou úlohu též kriminogenní situace. Jsou to rizikové situace, které dávají příležitosti k páchání trestné činnosti. Situační prevence představuje soubor opatření a prostředků cílených k omezování těchto příležitostí k páchání trestné činnosti.

Kriminologické poznatky i kriminalistické výzkumné sondy ukazují, že např. pro některé kriminální aktivity jsou přitažlivá určitá místa, dny v týdnu, hodiny dne (např. centrum města, okolí kasina, opuštěný park, neosvětlené podchody, sídliště o víkendu atd.). V opatřeních situační prevence se nejvíce uplatňují technické prostředky, dále opatření organizační a administrativní. Jsou nejvíce rozšířena a uplatňována v oblasti majetkové kriminality.

1.8.3 Viktimologická prevence

V současnosti je věnována značná pozornost oběti trestného činu. Její poznatky jsou využívány v prevenci kriminality v oblasti poradenské a při osvojování si zásad ochrany ohrožených osob. Pro osoby, resp. skupiny osob s vyšším viktimizačním potenciálem jsou

vyvíjeny vhodné prostředky (alarm, sprej), nabízí se jim též výcvik v sebeobraných technikách i psychologickému působení na útočníka.

Podle adresáta členíme prevenci na:

1.8.4 Primární prevence

Je orientována na celou společnost, na instituce i nejširší veřejnost občanů. Představuje tedy nepřímou strategii. Působí plošně bez ohledu na stupeň ohrožení nebo rizikovitosti. Nejvíce se uplatňuje v oblasti sociální (zlepšování životních podmínek, péče o fungování sociálního systému, prosazování právního řádu a kontrolních mechanismů společnosti). Důležité jsou i aktivity výchovné, vzdělávací, poradenské, přičemž je zvláštní pozornost věnována mladé populaci.

1.8.5 Sekundární prevence

Ta je již chápána jako strategie přímá. Vedle jedinců i kriminálně rizikových skupin (např. drogově závislí, nezaměstnaní, děti-záškoláci) se zaměřuje též na ochranu materiálních hodnot, které jsou nejčastěji předmětem jejich zájmu (chatové kolonie, parkoviště apod.). V rámci sekundární prevence jsou poskytovány rozmanité poradenské služby (protidrogové, psychologicko-pedagogické aj.), linky důvěry, kontaktní centra, azylové domy. Důležitá je i práce terénních pracovníků, kteří se pohybují mezi ohroženou mládeží (diskotéky, kluby, herny).

1.8.6 Terciární prevence

Je rovněž přímou strategií a je zaměřena především na kriminální populaci s cílem zabránit recidivě (pokud jde o viktimologickou recidivu, zaměřuje se na ochranu obětí před opětovnou viktimizací). Jejimi hlavními nástroji jsou proto tresty, jejich ukládání, výkon, ochranná opatření a postpenitenciární (po-vězeňská) péče. Pokud jde o oběti, směřuje k napravení následků trestného činu, zabránění sekundární viktimizaci a informování, případně výcvik obětí tak, aby se znovu nestaly obětmi trestného činu[10,13]

1.9 Latentní kriminalita

Součástí kriminality je i kriminalita latentní tzv. skrytá. Jde o tu část kriminality, která vůbec nevyjde najevo a nestane se tak předmětem trestního stíhání. Latentní kriminalita tak značně zkresluje statistické údaje o zločinnosti, které shromažďují orgány činné v trestním řízení (jde o statistiky policejní, statistiky státního zastupitelství a statistiky soudní), které jsou vedle doplňujících šetření hlavními prameny pro získávání poznatků o stavu a vývoji zločinnosti.

Latentní kriminalita zahrnuje ty trestné činy, které vůbec nebyly oznámeny policii nebo jí nebyly zjištěny. Dále ty trestné činy, jež sice byly policií zjištěny, ale nikdy nebyli vypátráni pachatelé těchto trestných činů. Pod skrytou kriminalitu spadají i ty případy, kdy došlo ke stíhání pachatele, ale z nejrůznějších důvodů nebyl vynesen odsuzující rozsudek a také ty případy, kdy pachatelé, kteří se dopustili více trestných činů, nejsou stíháni pro všechny spáchané trestné činy, ale jen pro některé z nich.[25]

Kriminologie pak ukazuje mechanismy, tzn. podmínky a příčiny vzniku latentní kriminality a dává tak východiska pro její rozkrývání, stejně tak jako objasňuje motivaci pachatelů.

1.10 Kriminologie a jiné vědy

Jak již bylo zmíněno, podstatou kriminologického pohledu na kriminalitu je víceobsahový (multidisciplinární) pohled vycházející z integrace různých vědních oborů a disciplín. Kriminologie se jako samostatná nauka utvořila vlivem aspektů disciplín společenských, osobnostních, etických, filozofických, sociologických, ekonomických, psychologických, pedagogických, psychiatrických, právních a dalších a časem se tak vytvořil pohled různých vědních disciplín, díky poznatkům těchto disciplín, na kriminalitu.

Významný přínos pro kriminologii mají především:

1.10.1 Sociologie

V současnosti má sociologie velmi složitou strukturu a existuje cca 80 dílčích sociologických disciplín, někdy nazývaných oborové nebo speciální sociologie, jež se zabývají kulturními „úseky“ sociální reality. A právě ty přinášejí různé úhly pohledu na společenské jevy a procesy, které jsou charakterizovány odchylkou od společenské normy

– sociální patologie. V kriminologii byla vyvinuta celá řada významných sociologicky orientovaných teorií o příčinách kriminality. Není také zanedbatelné, že značná část výzkumných sociologických výzkumných metod našla uplatnění v kriminologickém výzkumu. Některými svými aspekty je sociologie práva, hlavně pak trestného, hranicí mezi trestním právem a kriminologií. Kriminologické výzkumy a výzkumy prováděné sociologií na sebe navazují a navzájem se doplňují. Vysvětlení většiny kriminálních jednání je úzce navázáno na poznání osobnosti pachatele. To umožňují obory, jenž se osobností člověka více či méně zabývají a jejich poznatky lze aplikovat ve sféře individuálních projevů osobnosti pachatelů trestných činů. Jde především o antropologii, medicínu, psychologii, psychiatrii a pedagogiku.

1.10.2 Psychologie

Podobně jako sociologie i psychologie patří mezi vědecké disciplíny, které jak svým obsahem, tak svými mezivědními či mezioborovými vazbami patří mezi ty nejsložitější a nejrozsáhlejší. Zjednodušeně řečeno se psychologie zabývá problematikou duševní činnosti člověka a je dána především skutečností, že lidská bytost je sama o sobě utvářena a po celý život se vyvíjí a zároveň je ovlivňována. Z hlediska významu a použití psychologie je snad nejdůležitější její uplatnění v běžném životě. Stává se tedy, že se psychologické poznatky, někdy zcela cíleně, aplikují ve všech oblastech společenského života. Aplikační oblastí psychologie je dnes například:

- Pedagogické psychologie – psychologie školní výchovy a vzdělávání
- Psychologie práce – vliv práce na psychiku, bezpečnost při práci, pracovní výkonnost, možnost člověka zvládat pracovní nároky apod.
- Klinická psychologie – podílí se na diagnostice, léčbě a prevenci duševních i tělesných onemocnění
- Poradenská psychologie – různé formy pomoci při řešení individuálních či skupinových problémů a jejich prevence a podpora rozvoje osobnosti
- Psychologie tělesné výchovy a sportu – vliv tělesného pohybu na psychiku a psychologické otázky špičkové výkonnosti atd.
- Forezní (soudní) psychologie – psychologické otázky trestních důsledků sociální maladaptace aj.
- Vězeňská psychologie – prevence a terapie nechtěných projevů sociální maladaptace, aj.

Především poznatky z těchto oblastí představují východiska všech kriminologických výzkumů, které se týkají osobnosti pachatele např.: kriminologická psychologie. Ta je převážně orientována na zkoumání celkové osobnosti pachatele, psychologických projevů a vztahů ke spáchání trestného činu, jeho okolnostem, oběti atd. Ke známějším patří např. forenzní psychologie, vězeňská psychologie a stále více se prosazující poradenská psychologie (prevence), sociální psychologie, soudní psychiatrie (úloha psychologických poraden při páchaní trestné činnosti některých skupin pachatelů) aj.

1.10.3 Trestně právní věda

Trestně právní nauka se spolu s kriminologií zabývájí kriminalitou a její kontrolou, včetně její kontroly trestně právní. Jejich vzájemnou vazbu poznáme, porovnáme-li oblasti, kterými se zabývají, z čeho vycházejí a co je jejich cílem a co zkoumají. Trestně právní nauka patří mezi normativní vědy. Zabývá se trestním právem hmotným, trestním právem procesním i tzv. trestním právem vykonávacím hlavně z hlediska právnědogmatického. Zejména zde jde o jejich systémové uspořádání, o jejich výklad i o jejich právní rozvíjení. Vychází z právně filozofických a právně politických principů a zkoumá trestný čin jako trestně právní pojem a je vedena snahou o spravedlivé rozhodnutí.

Kriminologie patří mezi vědy empirické. Zabývá se trestním zákonodárstvím především z hlediska jeho účinnosti, zkoumá i účinnost trestního procesu, ale také účinnost aplikovaných trestů a ochranných opatření. V kriminologii jde o poznání skutečnosti v oblasti kriminality, zkoumá trestný čin a kriminalitu jako reálně existující fenomén. Při svém zkoumání aplikuje metody empirických věd a je vedena úsilím o poznání pravdy. Trestněprávní a kriminologické myšlení je velmi odlišné a přesto se velice potřebují a vzájemně doplňují.

1.10.4 Kriminalistika

Laickou veřejností bývají kriminologie a kriminalistika často zaměňovány a ztotožňovány. Kriminalistika je dnes samostatnou multidisciplinární empirickou vědou, jenž je orientována na oblast kriminality. Zpracovává efektivní odhalování a vyšetřování trestné činnosti pro potřeby policejních a justičních orgánů a znalců, zpracovává taky efektivnější metody kriminalistické prevence. Vysvětluje zákonitosti vzniku,

shromažďování a využívání stop, zaměřuje se na získávání celé řady kriminalisticky relevantních informací. Přínos kriminalistiky pro trestně právní kontrolu tkví především v tom, že zvyšuje pravděpodobnost rychlého a efektivního postihu.

1.10.5 Kriminální politika

Je to součást obecné politiky a zabývá se kriminalitou jako politickým problémem a je orientována na systém sociální kontroly kriminality a jeho rozvíjení.

Z užším smyslu se trestní politika zaměřuje jen na trestně právní kontrolu, soustřeďuje se na problémy kriminalizace a dekriminalizace, na přesun od trestu odnětí svobody ku trestům alternativním, na ochranu obětí a na řadu dalších kriminálně politických úkolů.

V širším pojetí se zabývá systémem sociální kontroly v celé jeho šíři. Vedle trestní politiky obsahuje také ostatní oblasti právní politiky, částečně i politiku školskou, sociální, mediální, hospodářskou a jinou, pokud řeší problémy dotýkající se prevence kriminality. Řeší řadu otázek částečně právních i neprávních. Např. otázky spojené s problematikou drog, formování právního vědomí populace, postavením Romů ve školství, problémy nezaměstnanosti, oblasti sociální práce atd.

V oblasti kriminální politiky se také můžeme potkat s pojmem bezpečnostní politika resp. bezpečnostní doktrína. Ta bývá definována jako soubor základních zásad a směrnic, z nichž by měla vycházet praktická činnost státních orgánů, institucí a jednotlivých občanů při zajišťování veřejné bezpečnosti a ochrany veřejného pořádku.

Kriminologie jako multidisciplinární věda je vědou integrovanou. Není jen spojením nebo nahromaděním poznatků z různých vědních oborů. Integruje si vlastní předmět zkoumání a vlastní metody. Skutečnost, že spolupracuje s jinými vědními obory, ji umožňuje stále více rozšiřovat své oblasti poznání. Na straně jedné nastává diferenciací poznatků a na straně druhé dochází ke sjednocování těchto poznatků s poznatky z jiných věd. Tato hranice neumožňuje přesné stanovení hranic mezi vědami, ale naopak vede k prolínání a vzájemnému obohacování věd. [2,10,13]

1.11 Rozvoj kriminologie

I na základě obecně formulovaných úkolů kriminologie se dá říci, že funkcí kriminologie je také dávat podněty ke zdokonalování teorií a praktických opatření v rámci kontroly kriminality. Soustava opatření určených ke kontrolování kriminality tvoří otevřený systém, jenž se neustále zdokonaluje. Mění se na základě nových poznatků o kriminalitě a zkušenostech získaných v praxi.

Snaha o získání objektivních poznatků o kriminalitě a jejich souvislostech, které kriminologie zprostředkuje, není samoučelná. Má sloužit zákonodárcům i dalším objektům sociální kontroly. V průběhu 20. století dochází, zejména pak v Evropských zemích, k významnému zdokonalení trestního práva (zvláštní trestní právo mladistvých, omezení trestu odnětí svobody aplikací alternativních trestů, zavedení podmíněného odsouzení, podmíněného propuštění, vězeňské reformy, zrušení trestu smrti, aj.).

1.12 Kriminologie u nás i v zahraničí

V současné době je kriminologie všeobecně uznávanou vědní disciplínou o čem svědčí i její uznání v mezinárodním měřítku. Významnou pozornost kriminologii věnuje OSN, v jejímž rámci působí i Komise pro prevenci kriminality a trestní justici (od r. 1950). Komise se významně podílí na přípravě a organizaci kongresů o prevenci zločinnosti a zacházení s pachateli (konaných s pětiletou periodou), prosazuje standardy a normy OSN v oblasti trestní justice i preventivní programy. Ve spolupráci s Hospodářskou a sociální radou koordinuje postupy orgánů OSN v oblastech, jež se vztahují ke kontrole kriminality a zacházení s pachateli, rozvíjí výměnu zkušeností mezi jednotlivými státy v oblasti kriminality.

Organizace spojených národů postupně vybuďovala síť institucí, které se zaměřují na kontrolu kriminality:

- Mezinárodní institut OSN pro výzkum kriminality a trestného soudnictví (UNICRI) v Římě
- Regionální institut OSN pro oblast Afriky (UNAFRI) v ugandské Kampale
- Regionální institut OSN pro oblast Asie a Dálného východu (UNAFEI) v Tokiu
- Regionální institut OSN pro oblast Latinské Ameriky (KANUD) v kostarickém San José

- Regionální institut OSN pro oblast Evropy (NEUNI) v Helsinkách

V rámci sítě OSN působí v jednotlivých státech národní korespondenti pro oblast prevence kriminality a trestní justice s úlohou prosazovat program OSN v této oblasti.

V Miláně sídlí Mezinárodní vědecká a odborná poradní rada (ISPAC), která pomocí vědeckých institucí v mezinárodních organizacích napomáhá OSN při prosazování programu pro prevenci kriminality a trestní justici. Podobných mezinárodních organizací, které zasahují do dané oblasti je spousta. Mezi nejdůležitější se řadí například:

- Mezinárodní kriminologická společnost (SIC) v Paříži
- Mezinárodní společnost sociální ochrany (ISSD) v Miláně
- Mezinárodní společnost pro trestní právo (AIDP) v Paříži
- Světová viktimologická společnost

V Evropě byl zřízen Evropský výbor pro otázky kriminality při Radě Evropy se sídlem ve Štrasburku. Výsledkem jeho činnosti je přijetí celé řady dokumentů (protokolů, doporučení, usnesení) v oblasti trestního práva a kriminologie, ale také např. v oblasti penologie (Evropské vězeňská pravidla).

Rada Evropy se snaží v dané oblasti o harmonizaci trestního zákonodárství u jednotlivých států a podporuje rozvoj kriminologických výzkumů a utváření evropské kriminální politiky vybudované na právních, sociálních a kulturních charakteristikách evropské oblasti. Pokračující vývoj mezinárodního zločinu si nepochybně vyžádá v blízké budoucnosti další prohloubení mezinárodní integrace v oblasti kontroly kriminality jak v evropském, tak ve světovém měřítku. [2]

1.13 Předpokládaný vývoj kriminality

V období relativní stagnace lze těžko předvídat další vývoj kriminality. Také proto, že je velmi obtížné získat informace o předpokládaném vývoji mnoha jevů a znaků, které úroveň kriminality bezprostředně ovlivňují. Z prognóz jsou zatím k dispozici odhady vývoje věkové struktury obyvatel - dochází ke stárnutí populace.

Z toho můžeme předpokládat následující vývoj:

Ve vztahu k budoucímu možnému vývoji kriminality je možné očekávat určité posuny v zastoupení a váze rizikových faktorů. Česká společnost stárne. Vzhledem k tomu je možné očekávat relativní pokles podílu mládeže ve struktuře pachatelů, možná i určité zastavení nárůstu počtu pachatelů trestné činnosti. Stabilizačně by se mohla projevit očekávaná tendence k ustálení ekonomických a vlastnických vztahů, upevnění právního rámce, dosažení stabilizace a vyšší funkčnosti orgánů správních, justičních, policejních atd.

Na druhou stranu pravděpodobná tendence k rostoucí sociální diferenciaci ve společnosti může být faktorem ovlivňujícím trvale vysokou úroveň majetkové kriminality, motivované ať již relativním nedostatkem, nebo v případě závažnějších ekonomických problémů, i skutečnou materiální nouzí určitých skupin populace. Více bude třeba zřejmě počítat se zastoupením cizinců mezi pachateli trestné činnosti, vzhledem k tomu, že Česká republika se bude postupně měnit ze země především tranzitní na zemi cílovou. Konečně s rostoucí sofistikací sociálních a ekonomických procesů je třeba počítat s nárůstem kriminality ekonomické, kriminality tzv. bílých límečků (což je majetková kriminalita vyšších vrstev, manažerů, úředníků apod., využívá nedokonalosti zákonů a je těžko prokazatelné) a s růstem novodobého organizovaného zločinu.[28]

2 PRÁVNÍ ASPEKTY

Každá činnost v oblasti ochrany majetku a osob musí být právně ošetřena. Vzhledem k absenci Zákona o civilních bezpečnostních službách v našem právním řádu, jsme odkázáni na platný právní řád s aplikací na naše podmínky. Na podnikání v průmyslu komerční bezpečnosti v současnosti má v České republice vliv více zákonů, hlavním je:

- Živnostenský zákon

Dále pak:

- Ústava ČR
- Listina základních práv a svobod
- Občanský zákoník
- Zákoník práce
- Obchodný zákoník
- Zákon o zbraních a střelivu
- Trestní zákoník
- Vyhláška Ministerstva vnitra 16/2009 Sb.

2.1 Živnostenský zákon

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Tento zákon jako jediný přesně definuje činnost firem v PKB, konkrétně pak § 6a, který charakterizuje ostrahu majetku a osob a služby soukromých detektivů

2.1.1 Všeobecné podmínky provozování živnosti (§ 6)

- Všeobecnými podmínkami provozování živnosti fyzickými osobami, pokud tento zákon nestanoví jinak, jsou:

- a) dosažení věku 18 let,
- b) způsobilost k právním úkonům,
- c) bezúhonnost.

- Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen

a) pro trestný čin spáchaný úmyslně, ať již samostatně nebo v souběhu s jinými trestnými činy, a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku, nebo

b) pro trestný čin spáchaný úmyslně, na který se nevztahuje ustanovení písmene a), jestliže byl tento trestný čin spáchán v souvislosti s podnikáním,

pokud se na něho nehledí, jako by nebyl odsouzen.

- Bezúhonnost se prokazuje výpisem z evidence Rejstříku trestů, u zahraničních fyzických osob doklady podle § 46 odst. 1 písm. a) nebo b). Živnostenský úřad je oprávněn si vyžádat výpis z evidence Rejstříku trestů podle zvláštního právního předpisu. Žádost o vydání výpisu z evidence Rejstříku trestů a výpis z evidence Rejstříku trestů se předávají v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Následující část je pro obor průmyslu komerční bezpečnosti nejdůležitější

2.1.2 § 6a – ostraha majetku a osob, služby soukromých detektivů

- Koncesovaná živnost ostraha majetku a osob zahrnuje poskytování služeb spojených s ostrahou a ochranou nemovitého a movitého majetku, ostrahou při přepravě peněz a jejich zpracování, cenností či jiného majetku, ochranou osob a právních zájmů, zajišťováním pořádku v místech konání veřejných shromáždění, slavností, sportovních podniků nebo lidových zábav podle pokynů objednatele, vyhodnocováním bezpečnostních rizik a provozováním centrálních pultů ochrany.

- Koncesovaná živnost služby soukromých detektivů zahrnuje poskytování služby spojené s hledáním majetku a osob, zjišťováním skutečností, které mohou sloužit jako důkazní prostředky v řízení před soudem nebo správním orgánem, získáváním informací týkajících se fyzických nebo právnických osob nebo jejich majetkových poměrů, získáváním informací v souvislosti s vymáháním pohledávek, vyhledáváním protiprávních jednání ohrožujících obchodní tajemství, sběr dat a jejich vyhodnocování pro subjekty, které prokáží právní zájem.

- Bezúhonným pro provozování koncesovaných živností ostraha majetku a osob, služby soukromých detektivů a poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob podle tohoto zákona není ten,

a) kdo byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo byl v posledních 5 letech pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jestliže jeho jednání, kterým

spáchal trestný čin, je v rozporu s předmětem této podnikatelské činnosti,
b) jehož trestní stíhání pro úmyslný trestný čin bylo na základě pravomocného rozhodnutí o schválení narovnání zastaveno a od tohoto rozhodnutí ještě neuplynulo 5 let, je-li jednání, kterým spáchal trestný čin, v rozporu s předmětem této podnikatelské činnosti,
c) jehož trestní stíhání pro úmyslný trestný čin bylo pravomocně podmíněně zastaveno a od uplynutí zkušební doby nebo lhůty, v níž má být rozhodnuto, že se osvědčil, neuplynulo ještě 5 let, nebo bylo v trestním řízení, které bylo proti němu vedeno, rozhodnuto o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání a od tohoto rozhodnutí ještě neuplynulo 5 let, je-li jednání, kterým spáchal trestný čin, v rozporu s předmětem této podnikatelské činnosti,

d) kdo v čestném prohlášení podle odstavce 4 uvede nesprávné údaje nezbytné pro posouzení bezúhonnosti.

- Bezúhonnost žadatele o vydání koncesní listiny podle odstavce 3 písm. a) se prokazuje výpisem z Rejstříku trestů, který nesmí být starší 3 měsíců. Bezúhonnost podle odstavce 3 písm. b) a c) prokazuje žadatel o vydání koncesní listiny čestným prohlášením, které nesmí být starší 3 měsíců.

- Uchazeč o zaměstnání nebo zaměstnanec je povinen podnikateli nebo osobě, která jedná za podnikatele v pracovněprávních vztazích, do 15 dnů písemně oznámit, že proti němu bylo zahájeno trestní stíhání. K oznámení připojí kopii usnesení o zahájení trestního stíhání nebo v oznámení uvede výrok tohoto rozhodnutí, včetně označení orgánu, který jej vydal.[21]

2.1.3 Živnost koncesovaná

V průmyslu komerční bezpečnosti jde především o provozování služeb vypsanych v příloze č. 3 o koncesovaných živnostech a jsou to:

- Zajišťování ostrahy majetku a osob
- Služby soukromých detektivů
- Poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob

Částečně s nimi dále souvisejí koncesované živnosti:

- Silniční a motorová doprava osobní a nákladní
- Výuka a výcvik se střelnou zbraní

- Provozování střelnic
- Vývoj, výroba, opravy, úpravy, nákup, prodej, půjčování, uschovávání, přeprava, znehodnocování a ničení zbraní a sřeliva

Zákon upravuje požadovanou odbornou a jinou zvláštní způsobilost podle předpisů v příloze č. 3 o koncesovaných živnostech. Jestliže je v této příloze uvedena odborná způsobilost spočívající ve vyučení v oboru nebo ve středoškolském vzdělání zakončeném maturitní zkouškou, splnění podmínky vzdělání se také prokazuje dokladem o rekvalifikaci. Též je nutné doložit doklad o provedení čtyřleté praxe v oboru. Státní příslušník členského státu Evropské unie a občan České republiky mohou prokázat odbornou způsobilost dokladem vydaným uznávacím orgánem podle zákona o uznávání odborné kvalifikace. Odbornou způsobilost mohou také prokázat doklady vydané ve smyslu zákona o uznávání odborné kvalifikace. Samotný živnostenský úřad pak uloží, popřípadě změní podmínky provozování koncesované živnosti na základě tohoto zákona nebo na základě zvláštních předpisů.

V části č. 4, hlava II. o koncesovaných živnostech ukládá živnostenský zákon náležitosti pro udělení koncesní listiny. Fyzickým a právnickým osobám ukládá povinnost zažádat o vydání koncesní listiny na příslušném živnostenském úřadě. Musí uvést předmět podnikání v plném nebo částečném rozsahu podle přílohy č. 3. Vyžaduje-li provozování této činnosti odbornou nebo jinou způsobilost, musí doložit doklad o prokázání této způsobilosti. Dle 52 ods.1 tohoto zákona je žadatel povinen uvést údaje podle zvláštních předpisů a doložit je doklady. Jestliže některá z těchto náležitostí nebude splněna, vyzve úřad žadatele k odstranění nedostatků ve lhůtě 30 dnů od doručení žádosti. Jestliže to druh činnosti vyžaduje, předloží úřad žádost o koncesi a příslušné doklady orgánu státní správy. Jestliže žadatel splnil všechny náležitosti, rozhodne úřad o koncesi do 60 dní ode dne podání žádosti. Poté už živnostenský úřad vydá koncesi do 15 dnů ode dne, kdy rozhodnutí nabude právoplatnosti. Všechny další náležitosti, které musí být uvedené v koncesní listině vydané právnické nebo fyzické osobě, dále stanovuje zákon.

2.1.4 Živnosti ohlašovací

Vedle živností koncesovaných se v průmyslu komerční bezpečnosti využívají i živnosti ohlašovací. Ty jsou buď řemeslné nebo vázané.

2.1.4.1 Živnosti řemeslné

Z řemeslných živností mají význam:

- Výroba, instalace a opravy elektrických strojů a přístrojů
- Výroba, instalace a opravy elektrických zařízení

Podle §19 tohoto zákona se za ohlašovací činnosti řemeslné, jestliže je podmínkou provozování živnosti odborná způsobilost. Ta se prokazuje, jestli není v příloze č. 1 stanoveno jinak, výučním listem v oboru s dokladem o vykonání tříroční praxe v oboru nebo vysvědčením o ukončení studia příslušného oboru, jehož délka je nejméně 4 roky a dokladem o tříroční praxi, případně maturitním vysvědčením v daném oboru, vysokoškolským diplomem či jiným dokladem o absolvování bakalářského nebo magisterského programu v daném oboru nebo dokladem o uznání kvalifikace. Zákon také uznává doklady o odborné způsobilosti státních příslušníků členských států EU.

2.1.4.2 Živnosti vázané

Z vázaných živností uvedených v příloze č. 2 tohoto zákona se pak v průmyslu komerční bezpečnosti využívají hlavně:

- Poskytování služeb v oblasti bezpečnosti a ochrany při práci
- Provozování tělovýchovných zařízení a zařízení sloužících k regeneraci a rekondici
- Vodní záchranné služby
- Poskytování tělovýchovných služeb
- psychologické poradenství a diagnostika
- technicko-organizační činnost v oblasti požární ochrany
- montáž, údržba a servis telekomunikačních zařízení
- Poskytování tělovýchovných služeb
- montáž, opravy, revize a zkoušky vyhrazených elektronických zařízení
- projektová činnost ve výstavbě
- výcvik zvířat

Odborná způsobilost pro tyto živnosti je upravena zvláštními předpisy uvedenými v příloze č. 2 nebo je stanovena touto přílohou. Pokud je v příloze uvedena odborná

způsobilost spočívající ve vyučení v oboru nebo ve středoškolském vzdělání ukončeném maturitou, splnění podmínky vzdělání se prokazuje také dokladem o rekvalifikaci a dokladem o vykonání čtyřleté praxe v oboru. Odbornou způsobilost lze prokázat i dokladem o uznání odborné kvalifikace. Ta se nevyžaduje, pokud fyzická osoba příslušnou živnost provozovala, případně pro ni byla určena jako odpovědný zástupce alespoň po dobu poloviny délky praxe uvedené v příloze č. 2 tohoto zákona.

2.1.5 Živnostenský list

Každá fyzická nebo právnická osoba, která chce provozovat ohlašovací živnost, je povinna toto ohlásit podle § 45 živnostenského zákona na živnostenském úřadě v místě svého bydliště, popřípadě sídla. V tomto oznámení musí být uveden předmět podnikání, vymezen s dostatečnou jednoznačností a jistotou v souladu s příslušnými přílohami. Pokud podnikatel splní podmínky dané tímto zákonem, živnostenský úřad vydá nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy mu bylo oznámení doručeno, živnostenský list. V případě, že dojde ke změně údajů týkajících se ohlášení živnosti, popřípadě údajů vymezujících živnost, musí tyto změny podnikatel oznámit do 15 dnů od jejich vzniku. Živnostenský úřad mu vydá nový živnostenský list s novými údaji, popřípadě rozhodne o pozastavení živnosti.[16,21]

2.2 Obchodní zákoník

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Vedle živnostenského zákona upravuje podnikání v průmyslu komerční bezpečnosti i obchodní zákoník. Dle §1 tohoto zákona upravuje postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy stejně jako i jiné vztahy související s podnikáním v tomto oboru. Jestliže se některé otázky nedají přímo vyřešit podle těchto ustanovení, tak se řeší dle práva občanského anebo se posoudí podle obchodních zvyklostí.

Podle obchodního zákoníku se v průmyslu komerční bezpečnosti využívají 3 druhy smluv na poskytování služeb

2.2.1 Smlouva o dílo

Touto smlouvou se zhotovitel zavazuje k provedení určitého díla a objednatel k zaplacení ceny za jeho provedení. Dílem zákon rozumí zhotovení určité věci, pokud nespadá pod kupní smlouvu, montáž určité věci, její údržba, provedení dohodnuté opravy nebo úpravy určité věci popřípadě hmotně zachycený výsledek jiné činnosti. Dílem se rozumí vždy zhotovení, montáž, údržba, oprava nebo úprava stavby nebo její části. Cena musí být ve smlouvě určena nebo v ní musí alespoň stanovený způsob jejího určení, ledaže z jednání o uzavření smlouvy vyplývá vůle obou stran tuto smlouvu uzavřít i bez tohoto určení. V bezpečnostním průmyslu se tyto smlouvy využívají při dodávkách, montážích a servisu mechanických zábranných systémů, elektronické zabezpečovací signalizace a podobně.

2.2.2 Smlouva mandátní

Mandátní smlouvou se zavazuje mandatář, že pro mandanta na jeho účet zařídí za poplatek určitou obchodní záležitost uskutečněním právních úkonů jménem mandanta nebo uskutečněním jiné činnosti, a mandant se zavazuje zaplatit mu za to úplatu. Tyto smlouvy využívají detektivní služby, neboť k jejich činnosti je třeba uzavírat písemné smlouvy. Též bezpečnostní firmy, kde předmětem smlouvy bývá obvykle ostraha něčeho. Musí být pečlivě sepsána, příloha musí zahrnovat převáděcí projekt a také musí být uvedeno pojištění obou stran.

2.2.3 Smlouva komisionářská

U této smlouvy se komisionář zavazuje, že zřídí vlastním jménem klienta pro komitenta na jeho účet určitou obchodní záležitost, a komitent se zavazuje zaplatit mu za to úplatu. Komisionářské smlouvy se využívají hlavně u detektivní činnosti. Komitenta představuje klient, právnická osoba zapsaná v obchodním rejstříku. Komisionářem je také právnická osoba, zapsaná v obchodním rejstříku.

2.2.4 Nekalá soutěž

Jako v každém podnikání i v sektoru komerční bezpečnosti je důležitou částí zákona i ustanovení o nekalé soutěži. V hospodářské soutěži je to takové jednání, které je v rozporu s dobrými mravy a je jím možno přivodit újmu ostatním podnikatelům v oboru. Nekalou soutěží je:

- Klamavá reklama
- Klamavé označení produktů a služeb
- Nebezpečí vyvolání záměny
- Parazitování na pověsti podniku, výrobku či služeb jiného soutěžitele
- Podplácení
- Zlehčování
- Porovnávací reklama
- Porušování obchodního tajemství
- Ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí[16,22]

2.3 Zákoník práce

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

I zákoník práce ovlivňuje činnost soukromých bezpečnostních služeb, neboť upravuje vztahy vznikající výkonu práce mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Tyto vztahy jsou pracovněprávní. Rovněž upravuje právní vztahy kolektivní povahy. Oproti předešlé verze tohoto zákona zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje také některé právní vztahy před vznikem vztahů pracovněprávních.

Použití těchto ustanovení v průmyslu komerční bezpečnosti může být například dle §248 o předcházení škodám, kde zaměstnavatel je z důvodu ochrany majetku oprávněn v nutném rozsahu provádět kontrolu věcí, které zaměstnanci vnášejí a vynášejí. Při tom musí dodržovat ochranu osobnosti podle Občanského zákoníku, který říká, že fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, života a zdraví, ale i občanské cti a důstojnosti a soukromí. Osobní prohlídku může provádět jen osoba stejného pohlaví.

Hlavní funkcí zákoníku práce je ale hlavně úprava pracovněprávních vztahů mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Podle pracovní smlouvy pak každému účastníkovi vznikají určité povinnosti. Pracovní smlouva má obsahovat druh práce, která bude vykonávána, místo výkonu a den nástupu do zaměstnání. Zaměstnavateli pak vzniká povinnost přidělovat zaměstnanci jen na základě této smlouvy, dodržovat podmínky pro její vykonávání, vyplácet mzdu atd. a zaměstnanec na základě smlouvy musí vykonávat práci podle pokynů zaměstnavatele ve stanoveném čase.[16,20]

2.4 Trestní zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ten od 1. Ledna 2010 nahrazuje předešlý trestní zákon.

Pracovníci soukromých bezpečnostních služeb jsou běžní občané bez privilegií, která má například policie, a musí tolerovat ochranu práv a osob, což se týká i osoby pachatele. Proto je nutné, aby jejich zásahy byly v souladu krajní nouzí (§ 28) a nutná obranou (§ 29).

2.4.1 Krajní nouze (§ 28)

- Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.
- Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.

Podrobnějším rozbořem zákonné úpravy dospějeme k těmto závěrům:

- Jednat v krajní nouze je oprávněn každý, nejen tedy osoba, které nebezpečí hrozí (třeba náhodný kolemjdoucí)
- Odvrací se nebezpečí, které hrozí zájmům chráněným právem
- Nebezpečí hrozí přímo, bezprostředně
- Nebezpečí není možné odvrátit jinak
- Ten, komu nebezpečí hrozí, není povinen jej snášet
- Následek, způsobený odvracením nebezpečí, nesmí být stejný nebo dokonce závažnější, než ten, který hrozil.

Příkladem nebezpečí může být třeba stav vyvolaný přírodní silou (povodeň, požár) či zvířetem (splášený kůň). V krajní nouzi poté jedná člověk, který např. z hořícího domu svého souseda zachraňuje malé dítě. Je při tom nucen rozbít okno či vykopnout dveře, aby do objektu vůbec mohl vstoupit. Za normálních okolností, tedy pokud by dům nehořel, by pochopitelně neměl právo do domu násilím vniknout, dopustil by se tím pravděpodobně

porušování domovní svobody. Při záchraně života dítěte je však zcela jiná situace a život člověka má nepoměrně vyšší hodnotu, než domovní svoboda.

Pokud by jednání člověka v krajní nouzi nesplňovalo podmínky stanovené v zákoně, patrně by šlo o trestný čin. Vybočení z podmínek krajní nouze by pak bylo nejspíše chápáno jako polehčující okolnost.

2.4.2 Nutná obrana (§ 29)

- Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.
- Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Od krajní nouze se nutná obrana liší tím, že jde o útok osoby (tedy ne o nebezpečí) a že postihuje výhradně útočníka. Podmínky pro zákrok jsou tudíž nastaveny mírněji.

Pro nutnou obranu platí:

- Je k ní oprávněn kdokoliv,
- Je namířena proti útočníkovi,
- Nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku,
- Útok, proti němuž směřuje, je namířen proti zájmům chráněným trestním zákonem,
- Útok je úmyslným protiprávním jednáním člověka,
- Útok bezprostředně hrozí či trvá.

Přiměřenost obrany znamená, že odpovídá způsobu útoku. Aby mohl být útok odvrácen, je téměř pokaždé třeba použít obranu silnější než útok! Útočník má na své straně obvykle moment překvapení a je tudíž nezbytné využít obrany větší intenzity. Zároveň není nutné, aby se předmět útoku, resp. obrany shodovaly. Útok je mnohdy veden proti majetku napadeného, nutná obrana pochopitelně směřuje spíše proti zdraví či osobní svobodě útočníka. Zcela zjevně nepřiměřená obrana je taková, která evidentně překročí potřebný rámec a dojde k hrubému nepoměru mezi povahou útoku a intenzitou obrany, případně mezi způsobenou škodou a škodou, která hrozila (např. obránce těžce zraní zloděje, který na zahradě krade hrušky). Přiměřenost obrany je třeba posuzovat také podle představ obránce a vzít v úvahu, jak útok vnímal.[29]

2.5 Vyhláška Ministerstva vnitra 16/2009 Sb.

Tato vyhláška se týká prokazování odborné způsobilosti pro výkon činností ostraha majetku a osob a služby soukromých detektivů podle požadavků zákona.

Vyhláška ze dne 8. ledna 2009 o obsahu a rozsahu kvalifikace pro výkon fyzické ostrahy a služby soukromého detektiva.

2.5.1 Předmět úpravy (§ 1)

Tato vyhláška upravuje

a) podmínky pro získávání odborné způsobilosti

1. k provozování koncesované živnosti ostraha majetku a osob a koncesované živnosti služby soukromých detektivů,

2. zaměstnance podnikatele provozujícího koncesovanou živnost ostraha majetku a osob nebo koncesovanou živnost služby soukromých detektivů, fyzických osob, po nichž zákon vyžaduje osvědčení o odborné kvalifikaci pro příslušnou pracovní činnost,

b) způsob provádění zkoušky odborné způsobilosti k získání odborné kvalifikace osoby vykonávající činnost ostraha majetku a osob nebo osoby vykonávající činnost služby soukromých detektivů (dále jen „zkouška“) a

c) obsahovou náplň zkoušky.

2.5.2 Podmínky pro získávání odborné způsobilosti (§ 2)

Podmínkou pro získání odborné způsobilosti k

a) provozování koncesované živnosti ostraha majetku a osob nebo

koncesované živnosti služby soukromých detektivů, nebo

b) výkonu činnosti ostraha majetku a osob nebo k výkonu činnosti služby

soukromých detektivů, pro osobu uvedenou v § 1 písm. a) je složení

zkoušky.

2.5.3 Provádění zkoušky (§ 3)

- Zkoušku provádí autorizovaná osoba splňující podmínky podle jiného právního předpisu upravujícího uznávání výsledků dalšího vzdělávání¹⁾, která je zároveň akreditovaná

Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy podle zákona o zaměstnanosti (dále jen „autorizovaná osoba“).

- Na provádění zkoušky se použijí obdobně ustanovení jiného právního předpisu upravujícího uznávání výsledků dalšího vzdělávání, není-li dále stanoveno jinak.
- Zkouška se skládá v českém jazyce před tříčlennou zkušební komisí.
- Členem zkušební komise nemůže být osoba, která je zaměstnancem, statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu stejného podnikatele jako žadatel, ani podnikatel, který je zaměstnavatelem žadatele nebo pro kterého žadatel vykonává činnost ostraha majetku a osob nebo činnost služby soukromých detektivů.

2.5.4 Přihláška ke zkoušce (§ 4)

- Přihláška ke zkoušce obsahuje tyto údaje žadatele:
 - a) jméno, popřípadě jména, a příjmení,
 - b) datum narození,
 - c) adresu místa pobytu,
 - d) činnost, pro jejíž provozování nebo výkon se vykonání zkoušky žádá.
- Přihlášku ke zkoušce podává u autorizované osoby žadatel.
- S písemným souhlasem žadatele může přihlášku ke zkoušce podat i podnikatel provozující koncesovanou živnost ostraha majetku a osob nebo koncesovanou živnost služby soukromých detektivů.

2.5.5 Obsahová náplň zkoušky (§ 5)

Obsahová náplň zkoušky je stanovena v kvalifikačních a hodnotících standardech zpracovaných podle jiného právního předpisu uveřejněných v Národní soustavě kvalifikací

- a) pro dílčí kvalifikaci strážný, jde-li o provozování živnosti nebo výkon činnosti ostraha majetku a osob, nebo
- b) pro dílčí kvalifikaci detektiv koncipient, jde-li o provozování živnosti nebo výkon činnosti služby soukromých detektivů.

2.5.6 Další náležitosti osvědčení o odborné kvalifikaci (§ 6)

- Žadatel, který u zkoušky prospěl, vydá autorizovaná osoba osvědčení o odborné kvalifikaci, které musí mimo údajů uvedených v jiném právním předpise dále obsahovat tyto údaje:

a) evidenční číslo osvědčení,

b) název činnosti odpovídající předmětu podnikání, pro který je osvědčení o odborné kvalifikaci vydáváno.

- Osvědčením o odborné kvalifikaci se pro účely prokázání odborné kvalifikace žadatele o koncesi nebo odpovědného zástupce rozumí pro koncesovanou živnost

a) ostraha majetku a osob osvědčení pro dílčí kvalifikaci strážný,

b) služby soukromých detektivů osvědčení pro dílčí kvalifikaci detektiv koncipient, které není starší 5 let, bylo vydáno autorizovanou osobou a splňuje náležitosti podle odstavce 1.

- Osvědčením o odborné kvalifikaci se pro účely prokázání odborné kvalifikace osoby uvedené v § 1 písm. a) bodu 2 rozumí pro koncesovanou živnost

a) ostraha majetku a osob osvědčení pro dílčí kvalifikaci strážný,

b) služby soukromých detektivů osvědčení pro dílčí kvalifikaci detektiv koncipient, které není starší 10 let, bylo vydáno autorizovanou osobou a splňuje náležitosti podle odstavce 1.

2.5.7 Účinnost (§ 7)

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem jejího vyhlášení.

Tato vyhláška je ještě upravena:

2.5.7.1 63/2010 Sb. změna vyhlášky o rozsahu kvalifikace pro soukromého detektiva

Čl. I

Vyhláška č. 16/2009 Sb., o obsahu a rozsahu kvalifikace pro výkon fyzické ostrahy a služby soukromého detektiva, se mění takto:

V § 6 odstavec 2 zní:

„(2) Osvědčením o odborné kvalifikaci se pro účely prokázání odborné kvalifikace žadatele o koncesi nebo odpovědného zástupce rozumí pro koncesovanou živnost

a) ostraha majetku a osob osvědčení pro dílčí kvalifikaci strážný,

b) služby soukromých detektivů osvědčení pro dílčí kvalifikaci detektiv koncipient,

které není starší 5 let, bylo vydáno autorizovanou osobou a splňuje náležitosti podle odstavce 1.“

V § 6 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Osvědčením o odborné kvalifikaci se pro účely prokázání odborné kvalifikace osoby uvedené v § 1 písm. a) bodu 2 rozumí pro koncesovanou živnost

a) ostraha majetku a osob osvědčení pro dílčí kvalifikaci strážný,

b) služby soukromých detektivů osvědčení pro dílčí kvalifikaci detektiv koncipient,

které není starší 10 let, bylo vydáno autorizovanou osobou a splňuje náležitosti podle odstavce 1.“ [19]

2.6 Ústava ČR

Ústava ČR, Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb.

- Čl. 10 – ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, jsou bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem[17]

2.7 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod, zákon č. 2/1993 Sb.

1) Hlava první – obecná ustanovení

a. čl. 1 – lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti i v právech základní práva a svobody jsou nezanedbatelná, nezczitelná, nepromlčitelné a nezrušitelné

b. čl. 3 – základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního

nebo sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení

2) Hlava druhá – lidská práva a základní svobody

a. čl. 6 – každá má právo na život; lidský život je hoděn ochrany již před narozením; nikdo nesmí být zbaven života; trest smrti se nepřipouští; porušením práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné

b. čl. 10 - Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno; každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života; každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

c. čl. 11 - Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje; zákon stanoví, který majetek nezbytný k zabezpečování potřeb celé společnosti, rozvoje národního hospodářství a veřejného zájmu smí být jen ve vlastnictví státu, obce nebo určených právnických osob; zákon může také stanovit, že určité věci mohou být pouze ve vlastnictví občanů nebo právnických osob se sídlem v České a Slovenské Federativní Republice; vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem; vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu; daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona. [11]

2.8 Občanský zákoník

Občanský zákoník 40/1964 Sb. ve znění pozdějších předpisů

1) Hlava první - občanskoprávní vztahy a jejich ochrana

§ 4 - proti tomu, kdo právo ohrozí nebo poruší, lze se domáhat ochrany u orgánu, který je k tomu povolán. Není-li v zákoně stanoveno něco jiného, je tímto orgánem soud.

§ 6 - jestliže hrozí neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může ten, kdo je takto ohrožen, přiměřeným způsobem zásah sám odvrátit.

2) Hlava druhá: Účastníci občanskoprávních vztahů

§ 11 - fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy. [14]

3 SPOLEČENSKÉ ASPEKTY

Vedle právních prvků ovlivňují činnost soukromých bezpečnostních služeb i aspekty společenské. Ty oproti právu, které je vymahatelné, nemají žádné sankce za jejich nedodržení, avšak jejich porušení pak má vliv na dobré jméno bezpečnostních služeb a proto je ve vlastním zájmu každé organizace dbát na jejich dodržování. Mluvíme zde především o etických zásadách a chování při výkonu služby. Tyto zásady mohou být dohodnuté nebo sepsané to tzv. etického kodexu. Jeho zveřejněním a dodržováním pak ukazuje občanům a potencionálním zákazníkům, že ta která bezpečnostní služba dbá na své dobré jméno a dobré jméno celého tohoto oboru.

3.1 Etika v činnosti pracovníků soukromých bezpečnostních služeb

V současném vývoji společnosti jsou postupně kladeny stále vyšší nároky na plnění úkolů pracovníků soukromých bezpečnostních služeb. Od zvýšené kvality jejich činnosti očekávají občané také další zvýšení garancí a jistot ve vztahu ke zvýšenému nápadu trestné a jiné protiprávní činnosti, který samotná Policie České republiky bez spolupráce a mnohdy přímé účasti dalších subjektů není schopna zvládnout. U těchto myšlenek nabývají na aktuálnosti rovněž otázky formování osobnosti pracovníků těchto služeb, s důrazem na vysoké morální vlastnosti. Teprve takto morálně vyspělá osobnost pracovníka soukromé bezpečnostní služby je schopna se odpovídajícím způsobem vyrovnávat se specifickými nároky své profese a mnohdy kritickými situacemi, při nichž může dojít i k ohrožení života daného pracovníka.[1]

3.2 Zvláštnosti společensko-etického prostředí průmyslu komerční bezpečnosti

Pro vymezení společensko-etického klimatu činnosti soukromých bezpečnostních služeb, je nutné soustředit pozornost na morální význam působení klimatu, v jehož rámci je uskutečňována tato činnost. Použitý termín v podstatě vyjadřuje relativně samostatný systém mravních aspektů společnosti, působících a ovlivňujících danou činnost způsobem významným z hlediska zkoumání profesionální etiky.

Morální ovzduší můžeme brát ve dvou rovinách. V první rovině se jedná o působení a vztahy profese a celé společnosti a ve druhé rovině jde o morální ovzduší utvářející se v rámci utvořených kolektivů.

Příznivé společensko-etické klima se projevuje navenek optimálním výkonem a plněním úkolů profesionální činnosti, reálným souladem zájmů a morálních hodnot se společenskými hodnotami, vhodnou mravní stimulací a neustálým mravním pokrokem v dané profesi. Tvorba takto příznivého společensko-etického klimatu je složitý proces a v případě soukromých bezpečnostních služeb i dlouhodobý akt, který je determinován specifickými faktory charakterizujícími danou činnost. Jejich vymezení nám umožní odpovídajícím způsobem formovat morální ovzduší, v němž je prováděna konkrétní činnost. Faktory jsou rovněž určující pro stanovení požadavků na pracovníky tak, aby byli schopni se odpovídajícím způsobem vyrovnávat s nároky profese. Každá lidská činnost je současně (byť v různém stupni) vědomým aktem. Proto pro svoji složitou, různorodou a velkou náročnost kladou uvedené činnosti značné nároky na psychiku pracovníků a ve značné míře ovlivňují nervovou soustavu a průběh základních biologických funkcí. Řešení úkolů vyžaduje mnohdy okamžitou mobilizaci všech duševních i fyzických schopností, což následně vyvolává následný útlum, možnost stresových situací, snížení pozornosti apod.

[1]

3.2.1 Základním úkolem je především ochrana osob a majetku

Pracovník SBS vykonávající jakoukoliv z bezpečnostních činností, kterou mu umožňuje zákon o živnostenském podnikání, a to ať již na úseku ochrany majetku (soukromého, obecního či státního) nebo života a zdraví osob, nepoužívá ochrany veřejného činitele v žádném z okamžiků a situací, kterým v průběhu služby čelí. Z této specifiky právního postavení vzniká celá řada mimořádných nároků na vyrovnanost psychiky a na morálně volné vlastnosti pracovníka SBS. Pracovník SBS si navzdory své případné, mnohdy i působivé uniformě, musí být v každém okamžiku vědom skutečnosti, že je občanem ČR se všemi běžnými občanskými právy a zejména povinnostmi, které musí v každé situaci plně respektovat. Musí si být vědom i faktu, že tato stránka jeho profese je středem pozornosti jak veřejnosti a státních orgánů, tak i zákazníka, kterému na základě hospodářské smlouvy poskytuje jeho zaměstnavatel službu na komerčním základě.

3.2.2 Komerční základ soukromých bezpečnostních služeb

SBS je nestátní, na komerčním základě fungující společnost a pro její zaměstnance v plné míře platí ustanovení občanského zákoníku a zákoníku práce bez výjimek či doplňků, protože však působí v citlivé, často rizikové oblasti, vyžaduje od svých zaměstnanců mnohé morální předpoklady, které nejsou u většiny jiných pracovišť zcela obvyklé a nutné k výkonu profese. Ty SBS, které jsou dobře vedeny a organizovány, vidí ve vhodných morálních předpokladech svých pracovníků svůj velmi cenný kapitál. Základní předpoklad úspěchů v činnosti SBS musí přihlížet už v etapě výběru a přípravy svých pracovníků k výkonu komerčně bezpečnostní činnosti.

Pro kvalitní SBS jsou nutným předpokladem charakterové rysy vyžadované např. u příslušníků oficiálních ozbrojených sborů. Jsou to rysy jako např. smysl pro kolektiv, důslednost při plnění příkazů a povinností, soustavnost v práci a pořádek, osobní statečnost a zásadovost. Ta bývá při komerčně bezpečnostní službě často vystavována zkouškám, obzvláště ve vztahu ke chráněným hodnotám.

Míra těchto vlastností u rozhodujícího počtu zaměstnanců jednotlivých SBS pak rozhoduje o celkové morální atmosféře pracovních skupin (týmů) na objektech smluvně chráněných SBS i u celých těchto firem.

SBS jsou klasické komerční firmy, ale předmět jejich podnikání a z něho plynoucí odpovědnost vyžadují vnitřní ztotožnění pracovníků se vztahy podřízenosti a nadřízenosti. Pracovníci SBS nejsou poutáni žádnou obecně platnou normou, která by tyto, na komerční firmu zvláštní vztahy, vymezila. Chtějí-li se vyrovnat s nároky služby a splnit své pracovní závazky k firmě a smluvní závazky firmy k zákazníkovi, musí ve své komerčně bezpečnostní praxi respektovat rovněž vazby vertikální (např. velitel objektu vs. strážný), tak i rozhodující vazby horizontální – tzn. vztahy mezi pracovníky na stejné úrovni (např. strážníci tvořící směnu na objektu atd.).

Etos služby v SBS je v rukou každého pracovníka na kterémkoliv stupni jejich firemní hierarchie. Ač veřejnost jej nejčastěji vnímá v podobě činů strážných nebo členů zásahových skupin – často záleží na osobnostech majitelů nebo výkonných ředitelů SBS. Stává se, že honba za okamžitým, co největším ziskem z činností, do kterých majitelé často investovali velmi značné částky, vede k opomíjení podnikatelské etiky a morálních principů komerční bezpečnostní služby (úsporné personální praktiky, nereálné-nesplnitelné smluvní podmínky, nereálné posouzení možností vlastní firmy apod.). Řídící pracovník

SBS musí v sobě např. vždy nalézt tolik podnikatelské morálky, aby dokázal odmítnout lukrativní zakázku na činnost, k níž je oprávněn pouze státní orgán (např. vymáhání dluhů).

Určitý vnitřní stres pracovníků SBS v průběhu výkonu jejich služby je způsobován značným rozporem mezi nedostatečnou právní úpravou dnes představovanou zákonem č.455/199 Sb., o živnostenském podnikání a náročnými požadavky na výkon bezpečnostní služby obzvláště pak vykonávané na veřejnosti (např. pořadatelská a pořádková služba při hromadných sportovních nebo kulturních událostech). Stresy i nežádoucí excesy proti požadavkům občanské a profesionální morálky někdy způsobují pocit bezmoci a bezbrannosti, často vyvolávaný i nedostatečnou znalostí základních právních norem – trestní zákoník.

Činnost pracovníka SBS charakterizuje, podobně jako u státních a obecních bezpečnostních sborů fakt, že předmětem jeho práce bývá buď jedinec, nebo společnými vztahy a zájmy spjatá skupina osob, v jiných případech zase amorfní dav, v němž bývají jedinci pod různým stupněm emočního vzruchu (ligové utkání v kopané). Při výkonu své práce proto musí být pracovník SBS psychicky připraven na nutnost čelit různorodým subjektům. Nutnost předvídat nevyhnutelné důsledky a dokázat jim zcela přiměřeně čelit sebou nese velké nároky na zásadovost a morální čistotu pracovníka SBS. Není pro něj vždy snadné zachovat potřebný odstup a nadhled na vývoj situace, která sebou může přinášet jistá bezpečnostní rizika. [1]

3.2.3 Výkon činnosti pracovníků soukromých bezpečnostních služeb

Činnost pracovníků zkoumané profese má často tvůrčí charakter, zejména tehdy, když je třeba okamžitě reagovat na vzniklou situaci a zajistit ochranu osoby, majetku. Charakter činnosti daného subjektu si často vynucuje, aby byl výkon služby zajišťován nepřetržitě v průběhu celých 24 hodin. Dále předpokládá ostražitost, rychlost a rozhodnost při realizaci úkonů.

Potřeba ochrany oprávněných zájmů zákazníka vyžaduje u pověřených pracovníků SBS vědomí ohrožení chráněných zájmů i jejich vlastní osoby trestnou činností v každém okamžiku jejich služby. Často musí čelit nepředvídatelnosti nápadu trestné činnosti

vyplývající z její živelnosti. Proto se musí, včetně rodinného zázemí přizpůsobit tomu, že služba na většině objektů probíhá nepřetržitě.

Při nutných úkonech, např. k zajištění místa trestného činu v souvislosti s neopakovatelností většiny úkonů s tím spojených, je potřeba objektivně správný myšlenkový proces opírající se o znalosti, zkušenosti a schopnosti provedení analyticko-syntetických myšlenkových postupů. Pracovník SBS musí disponovat reálným plánem činnosti, která mu však poskytuje možnost modifikace postupů na základě změn konkrétní situace. To je možné zajistit jak předchozí přípravou pracovníků, tak působením řídicích pracovníků (velitelů objektů, inspektorů apod.), vytvářením a procvičováním modelových situací na místě služby. Na základě takovéto přípravy roste pocit vnitřní sebejistoty pracovníků SBS a jejich schopnost se rychle a správně rozhodovat i ve vypjatých situacích.

Pracovníci SBS se v rámci své práce dozvídají informace, které patří mezi chráněné informace ze strany zákazníka i o opatřeních, která jsou součástí bezpečnostně podnikatelského záměru SBS. Pro pracovníky SBS proto platí z jejich pracovně právního vztahu k zaměstnavatelské firmě zásada mlčenlivosti o všech skutečnostech, které se ať už přímo nebo zprostředkovaně dozví při výkonu své práce.

Je významnou součástí profesionality pracovníka SBS nezajímat se nad rámec svých povinností např. o organizaci přepravní služby, o objemy přepravovaných zakázek metodologii přebírání a předávání cenin apod. Za velice závažné porušení profesionální etiky je mezi pracovníky SBS považováno sdělení kterékoliv z těchto skutečností třetím osobám, což se plně týká i rodinných příslušníků.

Pracovník SBS vystupuje na chráněném objektu jako osoba, na níž byla delegována vlastníková práva k ochraně jeho majetku. Není tedy v žádném okamžiku své činnosti oprávněn překročit meze zákona a dalších platných zákonných norem. Zpravidla k vlastní ochraně disponuje některými věcnými prostředky, případně i střelnou zbraní. Žádný zákon však neukládá je použít, naopak je jejich použití omezeno jen na zcela krajní nouzové situace (např. nutná obrana, krajní nouze).

Je-li přesto po vyčerpání všech dostupných prostředků donucen k ochraně vlastního zdraví a života nebo k odvrácení hrozící škody, některý z těchto prostředků použít, nesmí to být za cenu snižování vážnosti a lidské důstojnosti občana. Jakékoliv násilí ze strany pracovníků SBS vyvolává prudké odezvy u veřejnosti, které pak značně komplikují činnost jiným SBS a jejich pracovníků. Je na řídicích pracovnících SBS, aby mezi svými

pracovníky účinně zasahovali proti kultu násilí, pocitům elitářství, nadřazenosti a surovosti, ke kterým jsou někteří, zejména mladí, povahově nevyzrálí pracovníci SBS náchylní. Neúcta k lidem je výrazně diskvalifikujícím prvkem pracovníka SBS, jestliže se tato vlastnost u pracovníka projeví, je to velmi vážný důvod k rozvázání pracovního poměru u SBS.

Ani u pracovníků SBS se nelze vyhnout činností na očích veřejnosti. Jedná se jak o střežení objektů, které intenzivně navštěvuje veřejnost (banky, státní úřady, obchodní domy apod.), tak i o zajišťování poradatelské služby při velkých koncentracích občanů, např. při sportovních a kulturních akcích. Veškeré zákroky pracovníků SBS jsou vždy pod ostrou kontrolou veřejnosti a sdělovacích prostředků. Na rozdíl od PČR a obecní policie není veřejnost v podstatě připravena akceptovat zákroky pracovníků SBS a to dokonce ani v případech, které by byly ze strany státních a obecních policejních sborů akceptovány jako podpora jejich úsilí.

Možnosti přiměřených zákroků pracovníků SBS na veřejnosti jsou téměř minimální a vždy vysoce rizikové. Vedoucí pracovníci SBS musí vždy velice detailně zvažovat, zda je vůbec vhodné, z hlediska další komerční činnosti své firmy, na podobné zakázky přistoupit.[1]

3.3 Společenské zásady pracovní i mimopracovní činnosti

V porovnání s ostatními občany mají pracovníci SBS jistou možnost zasahovat svým jednáním do práv a zájmů jiných osob. To je zavazuje nejen k dodržování zákonů a jiných právních předpisů, ale rovněž k určité etice vystupování a jednání a dodržování společenských zásad. Základem etiky jejich pracovní činnosti je dodržování povinnosti dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob i své vlastní. To znamená, že zákrok či jiné opatření, které je prováděno např. na využití donucovacích opatření, musí být prováděny nejen v souladu s platným právem, ale též na určité kulturní (etické) rovině.

Stále se zvyšující požadavky na plnění úkolů SBS kladou značné nároky na morální a osobnostní vlastnosti jejich pracovníků. Za těchto okolností vystupují do popředí otázky formování osobnosti pracovníka SBS tak, aby byl schopen se vyrovnat se specifickými nároky svého povolání.

Pracovník SBS je zaměstnancem agentury a při plnění úkonů ji reprezentuje. Velmi významné je pak uvědomění si, že jako pracovník dané agentury je hodnocen spoluobčany nejen při výkonu svého povolání, ale rovněž v mimopracovní době. To jej zavazuje také k dodržování pravidel slušného chování, etiky a morálky i v době mimo výkon služby.[1]

3.4 Taktika zákroků pracovníků SBS

Pracovníci SBS se při plnění úkolů dostávají do situací, které jsou velice různorodé. Dostávají se do různých situací a kontaktu s osobami různého charakteru. Kromě osob, které se sice dopustí protiprávního jednání, avšak po napomenutí od něho upustí, to jsou též osoby, pro které je příznačné výtržnické chování, osoby podnapilé, osoby které ohrožují životy a zdraví občanů apod. Rovněž tak místa výkonu služby pracovníků SBS jsou rozmanitá. Úkoly jsou plněny na místech veřejných a veřejnosti přístupných, v odlehlých místech, v denní i noční době apod.

Vzhledem k těmto skutečnostem se nedá přesně stanovit postup při řešení té které situace. I když bude zakročováno ve stejnou denní či noční hodinu, proti též osobě na tom samém místě, přesto zákrok bude ovlivňován faktory, které zde nebyly při zákroku předchozím. Bude zde více či méně lidí, osoba se bude nacházet v jiném stavu než-li byla při předchozím zákroku, zákrok bude prováděn v jiném počtu složení pracovníků SBS.

I přesto, že každý ze zákroků je individuální a tedy neopakovatelný, lze na základě vymezení teoretických zásad, ale především pak na základě zobecnění praxí, ověřených postupů a platné právní úpravy stanovit metodiku, tj. určitá pravidla postupu při provádění zákroků tak, aby tento postup:

- Byl vždy v souladu s platnými právními a interními předpisy,
- Byl efektivní, tj. proveden v co nejkratším čase, co nejúčinněji a s co nejmenšími nároky na síly a prostředky, jimiž pracovníci SBS disponují,
- Představoval tedy řešení, které je neoptimálnější v dané situaci.[1]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 APLIKACE KRIMINOLOGIE DO SEKTORU SBS

Při zpracovávání této práce jsem zjistil, že kriminologie jako taková je velice obsáhlá, avšak její aplikace přímo do sektoru soukromých bezpečnostních služeb je jen částečná. V rámci vlastního výzkumu, nebo lépe řečeno průzkumu, který spočíval v dotazování se právě na tuto problematiku, jsem dospěl k následujícím závěrům. V soukromých bezpečnostních službách využíváme kriminologie především v následujících oblastech. Jednak v oblasti prevence kriminality, kde lze aplikovat všechny oblasti soukromé bezpečnostní činnosti od fyzické ostrahy, přes detektivní služby, až po technické prostředky. Dále pak využíváme kriminologické metody a formy činnosti v privátních detektivních službách, rovněž i v oblasti rozkrývání latentní (skryté) kriminality uvnitř podniků. To jsou hlavní oblasti, kde prakticky využíváme kriminologických aspektů v soukromých bezpečnostních službách. Dále sem můžeme částečně zařadit i oblast viktimologie (především ve smyslu poradenství).

4.1 Prevence v bezpečnostním průmyslu

Proti rizikům ohrožujícím bezpečnost občanů, podniků, organizací a institucí se lze bránit zejména dvěma způsoby:

- buď jim předcházet – tedy prevencí
- nebo je odstraňovat silou a odstraňovat jejich následky – tedy represivními opatřeními

Je třeba zachovat uvedené pořadí, tzn. Nejprve přijímat preventivní opatření na základě analýzy možných nebo skutečných rizik, předpokladu nebo prognózy jejich možné nebezpečnosti, vývoje a působení příčin jejich vzniku a rozvoje a podmínek pro jejich existenci a působení. Na základě toho stanovit postupy a prostředky jak zabránit jejich vzniku, rozvoji a působení. Teprve tehdy, kdy není možno rizika odvrátit nebo odstranit preventivní činností, pak použijeme silového řešení, tedy používáme tresty, zastrášení, izolaci, atd. a to proti pachatelům, původcům, organizátorům, iniciátorům – nikoliv plošně a hromadně.

To nevylučuje některá silová opatření působící výstražně nebo preventivně (např. důsledné vyžadování a respektování zákonného a etického chování apod.). Prostředky

prevence a represe musíme vždy volit na základě charakteru bezpečnostních rizik či druhu trestné a jiné protispolečenské činnosti.

Definicí prevence můžeme chápat veškeré aktivity směřující k předcházení vzniku bezpečnostních rizik a páčání trestních a jiných protispolečenských činů, ke snižování jejich výskytu cestou zamezení a neutralizace příčin a podmínek jejich vzniku.

Významné společenské změny v posledním desetiletí dvacátého století, ale zejména některá unáhlená rozhodnutí o zrušení závodních stráží a dalších profesionálních či občanských aktivit prevence kriminality a dalších protispolečenských jevů přinesly postupný nárůst kriminality ve všech oblastech života, zejména však ekonomické. To vyvolalo potřebu hledat nové způsoby, formy, metody a nástroje boje proti zločinnosti a kriminalitě, zejména pak z hlediska prevence. Tak na základě zkušeností různých evropských států i USA a otevření prostoru pro podnikatelskou činnost v různých oblastech postupně vznikaly a rozvíjejí se různé formy bezpečnostních služeb a složek.

Z prevencí používaných preventivních činností a prostředků se dosud osvědčili zejména **fyzická ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti majetku a osob uvnitř i mimo objektů.**

Jde tedy především o prevenci prováděnou osobami (strážnými, hlídkami, pořadateli, doprovodem) k tomu připravenými a řízenými. Z hlediska jejich preventivního zaměření a účinnosti prevence bezpečnostních rizik nebo přímého ohrožení pak jde o několik druhů fyzické ochrany:

a) podle časové působnosti: ochranu vázanou na pracovní dobu, ochranu nepřetržitou a ochranu nárazovou nebo jednorázovou

b) podle rozsahu výkonu: ochranu vstupu do objektu nebo prostoru jen oprávněným subjektům celoplošná ochrana, celkový dohled nad pohybem osob v objektu, prostoru či okolí, doprovodná, přehledová, dozorová, aktivní víceúčelová aj.

c) podle způsobu zajištění: jednak z řad vlastních pracovníkům jednak najímaná, smluvní, kombinovaná

d) podle výstroje, výzbroje: uniformovaná se zvláštním označením, skrytá (detektivní), neozbrojená nebo ozbrojená různými pomůckami včetně zbraně

Druhou skupinou preventivních prostředků a činností je pak **technická a mechanická ochrana majetku a osob** – v některých oblastech pak s využitím automatických prvků, ale také ochrana objektů za pomoci technického a mechanického vybavení. Zde jde zejména o kovové mříže všeho druhu a provedení, bezpečnostní dveře, bezpečnostní skla, bezpečnostní uzamykací systémy, úschovná místa, varovné a signalizační systémy, monitorovací systémy.

Fyzická a technická i mechanická ochrana může být často dovedně propojována, zejména ve vztahu k druhu prevence. Uvedené druhy ochrany a prevence je možno využívat zejména ve strážní službě, bezpečnostním dohledu, v ochranném doprovodu.

Prostředkem prevence a eliminace bezpečnostních rizik se také může stát **detektivní činnost (služby)**. Tato činnost je zejména zaměřena na získávání a využívání informací pro preventivní činnost v souvislosti s ochranou osob, majetku i duševního vlastnictví, ale také přímo pro fyzickou ochranu osob.

Preventivní politika představuje ofenzivní strategii, která spoléhá na nerepresivní prostředky. Věnuje se eliminaci patologických jevů a snožováním motivů a příležitostí k páchání trestných činů. Okruh subjektů preventivní politiky zahrnuje mimo orgány činné v trestním řízení – systém justice, policie, státního zastupitelství, soudy, například i nerepresivní orgány veřejné zprávy, sdružení občanů, podnikatelské subjekty a občany.

Prevence kriminality zahrnuje soubor nerepresivních opatření, tedy všechny aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromými subjekty směřující k předcházení páchání trestné činnosti.

Patří sem opatření, jejichž cílem a důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality a jejich následků, ať už prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potenciálního pachatele a oběť trestné činnosti. Jedná se o opatření sociální prevence, situační prevence, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností a pomoc obětem trestných činů.

Objekty prevence:

- kriminogenní faktory – sociální prostředí, podmínky kriminality
- potenciální nebo skuteční pachatelé trestné činnosti
- potenciální nebo skutečné oběti trestné činnosti

4.1.1 Struktura prevence

a) Sociální prevence

Představuje aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchaní trestné činnosti. Efektivita sociální prevence je statisticky nebo ekonomicky měřitelná, je možné usuzovat a to z hlediska odhadů sociálních perspektiv jedinců – objektů preventivního působení. Sociální prevence je součástí sociální politiky.

b) Situační prevence

Je postavená na zkušenostech, že určité druhy kriminality se objeví v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Prostřednictvím opatření režimové, fyzické a technické ochrany se snaží kriminogenní podmínky minimalizovat. Nejeftektivnější působení při omezování majetkové trestné činnosti. Úspěšnost situační prevence je vysoká, je však podmíněna adekvátní volbou opatření a finančními a personálními prostředky do ní vložených.

Detektivní služby SBS uplatňují především následující formy preventivní práce:

a) detektivní dohled při personální práci, při ochraně před únikem informací, při získávání informací marketingového a konkurenčního charakteru (nekalá soutěž atp.), činnost hotelových detektivů včetně heren, zábavních podniků, činnost detektivů v obchodních domech a bankách, ochranné doprovody osob a cenností a přímou ochranu

b) detektivní pátrání po osobách

c) detektivní prověrky: ověřování pravdivosti informací, domněnek, hypotéz a důkazních materiálů, zjištění pověsti osob, zjištění a prověření dodržování ochrany informací, zjištění a prověrka pravdivosti o chování zájmových (příbuzných) osob a skupin, prověrky osob z hlediska v spolehlivosti v marketingových a finančních procesech a jejich oprávnění

d) detektivní rozpracování: získávání, shromažďování, a vyhodnocování údajů a informací a důkazních prostředků významných v občansko-právních vztazích, rodinně-právních i obchodně-právních vztazích, důkazy pro obhajobu nebo žalobu atp.

e) detektivní dokumentování: zpracování relativně ucelených a dlouhodobě platných informací a důkazů

Kromě uvedených forem a metod preventivní práce mohou být SBS užitečné již při analýze bezpečnostních rizik pro osoby a majetek, objekty i procesy a projektování preventivních opatření a systémů i procesů podle konkrétní situace a přání zákazníka.

Nelze přehlédnout ani možnost využití publikací a časopisů vydávaných bezpečnostními službami a jejich zájmovými organizacemi.

4.2 Kriminologické aspekty soukromé detektivní činnosti

Vzhledem k tomu, že detektivní činnost je velmi složitou a náročnou činností, nelze při jejím uskutečňování vždy a výhradně spoléhat na získané zkušenosti a návyky. Jde totiž o práci tvůrčí, která musí vycházet, má-li být úspěšná, z poznání a analýzy složitých společenských jevů a vztahů.

Proto také, jestliže detektivní činnost má přispívat k ochraně lidských práv a svobod, musí vycházet z analýzy situačních jevů, které porušování práv a svobod způsobují či jinak omezují či znemožňují jejich realizaci.

Detektivové zpravidla zabezpečují nebo realizují informační proces (služby) týkající se zejména „sociálně patologických“ jevů, konfliktních procesů, nebo jevů majících znaky zločinnosti a kriminality. Proto úspěšnost jejich práce ve značné míře závisí na tom, jak budou využívat bohatých zobecněných zkušeností a poznatků, **jež poskytuje kriminologie, jako nauka o podstatě zločinu (či jiné formě protiprávních jednání), jeho stavu, struktuře a dynamice, příčinách a podmínkách jeho vzniku a existence, kriminogenní osobnosti a způsobech prevence zločinnosti a kriminality (jakož i jiných forem protiprávních jednání).**

Pojem zločinnost chápeme jako širší a obecnější a kriminalitu pak chápeme jako souhrn trestných činů vymezených v právních normách. Vycházíme totiž z toho, že detektivní činnost se nezabývá jen trestními (kriminálními) činy, ale řeší případy jednak již v předpoli kriminality (tj. např. porušování mravních a společenských norem), jednak i

případy a problémy „postkriminálního charakteru“. Řeší ale rovněž případy v oblasti občanského, rodinného či obchodního práva a od nich se odvíjejících vztahů.

4.2.1 Nezbytnost kriminologického přístupu v práci detektiva

Kriminologický přístup proto považujeme z hlediska efektivnosti za výhodný a v některých případech za nezbytný ve všech fázích detektivní práce.

Základním východiskem úspěšnosti detektivní práce je určení podstaty činu (či události), jež má být předmětem zakázky soukromých detektivních služeb. Kriminologie charakterizuje zločin jako vědomé chování nebo jednání, které omezuje nebo jinak znemožňuje realizaci základních práv a svobod fyzických či právnických osob i když nemusí být tento čin zakotven v některé právní normě. Jde například o porušení mravních či společenských norem a zvyklostí, které společnost v průběhu svého vývoje přijala, které však nemusí být trestné. Nicméně jedná se již o jakýsi zárodek kriminality či zločinnosti.

Z uvedeného vyplývá, že zločin a zločinnost jsou výsledkem vztahu mezi člověkem a dalšími lidmi, nebo mezi člověkem (lidmi) a prostředím je obklopujícím. To znamená, že objektem (obětí) zločinu může být jak jiný člověk, tak hodnoty člověkem vytvořené (materiální, duchovní, kulturní), nebo mu dané (příroda, vesmír apod.). Naproti tomu trestný (kriminální) čin je jednoznačně úmyslným nebo nedbalostním porušením platných právních norem.

V detektivní činnosti je důležité si předem ujasnit, jaký případ budeme řešit. Zda jde o běžný (méně nebezpečný) odklon od mravních či společenských norem, od občanských, obchodních či rodinných zvyklostí apod., vyplývajících z neznalosti či úmyslu, nebo zda jde o trestný (kriminální) čin, ať úmyslný nebo nedbalostní. Tomu je pak také přizpůsobit další postupy, volit formy, metody a prostředky soukromé detektivní činnosti.

Jestliže jsme si tedy ujasnili podstatu případu, který má být předmětem naší činnosti, pak můžeme racionálně rozhodovat jednak o tom, zda případnou zakázku jsme schopni a ochotni převzít, aniž bychom narušili kompetenci jiných orgánů (zejména státních) a nedostali se s nimi do konfliktu, jednak nacházet způsoby součinnosti a spolupráce s dalšími subjekty při realizaci této zakázky.

Na základě ujasnění podstaty problému pak můžeme racionálně stanovit strategii, taktiku, formy, metody a prostředky a následně celkový postup soukromé detektivní činnosti v daném případě (postup řešení případu) a tomu odpovídající prostředky a nástroje.[5]

4.2.2 Formy a metody soukromé detektivní činnosti

Soukromá detektivní činnost je realizována prostřednictvím forem a metod soukromé detektivní činnosti. Formou soukromé detektivní činnosti rozumíme charakteristiku obecných cílů, jimiž má být dosaženo v konkrétním případě realizace soukromé detektivní činnosti. Metodou soukromé detektivní činnosti pak rozumíme určitý typový postup směřující k naplnění a realizaci některé z forem soukromé detektivní činnosti.

V rámci soukromé detektivní činnosti využíváme zejména metod:

- kriminalistických
- forezních disciplín – zejména soudní psychologie, soudní psychiatrie, **kriminologie**, sociologie apod.
- modifikovaných kriminalistických metod a metod forezních disciplín, metod policejní práce, zejména kriminální policie a metod správní činnosti, a to pro potřeby souromé detektivní činnosti
- specifických metod soukromé detektivní činnosti (jednotlivé, souhrnné či komplexní)

S kriminologií souvisí i formy detektivní činnosti:

Detektivní dohled

Průběžné shromažďování informací o objektech (osobách, firmách a podobně) a to zejména:

- při personální práci
- při ochraně před únikem informací
- při získávání informací marketingového a konkurenčního charakteru apod.

Činnost hotelových detektivů (včetně restauračních a zábavních zařízení, kasin, heren apod.)

Činnost detektivů obchodních domů, obchodů apod.

Detektivním dohledem jsou rovněž ochranné a obranné doprovody osob, peněžních hotovostí a jiných cenností prováděné skrytým způsobem.

Detektivním dohledem jsou i tzv. „ochranky“ osob.

Detektivní pátrání

Detektivní pátrání je forma kriminalisticko-detektivní praxe, kterou tvoří souhrn vzájemně sladěných činností, úkonů a opatření, za využití celé škály metod soukromé detektivní činnosti, zaměřený k nalezení a zjištění hledaného objektu.

Detektivní prověrka

Detektivní prověrku chápeme jako proces činností soukromého detektiva s využitím metod a prostředků soukromé detektivní činnosti, jehož cílem je ověření pravdivosti či nepravdivosti informací o osobě, události, skutečnosti apod. či doplnění nebo získání informací o nových osobách a skutečnostech, jež je předmětem zakázky soukromé detektivní služby.

Detektivní rozpracování

Detektivní rozpracování je vysoce kvalifikovanou formou soukromé detektivní činnosti a představuje profesionálně kvalifikovaný výkon činností soukromého detektiva, jejichž cílem je získat a shromáždit, vyhodnotit a interpretovat ucelené informace a důkazní prostředky o určitých skutečnostech, skutkových dějích, o zločinnosti (v nejširším slova smyslu) nebo kriminalitě, o fyzických i právnických osobách.

Detektivní dokumentování

Jde o oblast soukromé detektivní činnosti, jež zpravidla navazuje na předchozí formy soukromé detektivní činnosti a jejím cílem je zpracování informací a důkazů do takové podoby, která má relativně trvalý nebo dlouhodobý charakter.[5]

4.2.3 Vyhledávání latentní kriminality

Vyhledávání latentní hospodářské kriminality, čili protiprávní činnosti směřující proti ekonomickým zájmům firem, je realizováno především prostřednictvím detektivního dohledu a přitom se opírá o využívání metod soukromé detektivní činnosti.

Vyhledávání latentní hospodářské kriminality v sobě zahrnuje:

- zjištění, že je páchána hospodářská (ekonomická) kriminalita
- zjištění charakteru takto páchané hospodářské kriminality
- zjištění a zajištění stop a dalších důkazů
- zjištění pachatele trestného činu
- zabránění, pokud je to ještě možné, dokonání trestného činu
- předání případu orgánům Policie ČR a spolupráce s nimi na dokazování

Výkon detektivního dohledu při vyhledávání latentní hospodářské kriminality lze považovat za přechod mezi prevencí a represí. Přitom je třeba brát v úvahu, že soukromé detektivní služby nemají v žádném případě represivní charakter.

Při realizaci detektivního dohledu jako jedné z forem soukromé detektivní činnosti směřující k odhalování a vyhledávání hospodářské kriminality se soukromý či firemní detektiv opírá především o využití metody detektivního informačního proniknutí. Základem pro realizaci detektivního dohledu je vybudování informační sítě v zájmovém prostředí a její průběžné vytěžování a vyhodnocování (zpracování) takto získaných informací.

Při vzniku důvodného podezření (signálu o páchání hospodářské kriminality, popř. při oficiálním zjištění takového stavu), že ve firmě ze strany určité nebo neznámé osoby dochází k protiprávní činnosti proti hospodářským zájmům či proti vlastnictví firmy, nebo v případech, z nichž lze usuzovat na protiprávní jednání, přistupuje soukromý detektiv po dohodě se statutárním orgánem podnikatelského subjektu k realizaci další formy soukromé detektivní činnosti, a to detektivního rozpracování, které podle charakteru věci může směřovat:

- k detektivnímu rozpracování případu, u něhož je důvodné podezření z naplnění skutkové podstaty přestupku či trestného činu, s cílem zjistit pachatele takového jednání;
- k detektivnímu rozpracování osoby (skupiny osob) podezřelé ze spáchání protiprávního jednání (hospodářské kriminality) s cílem prověřit, zda podezřelá osoba je skutečně pachatelem.

Při zjištění pachatele hospodářské kriminality, a pokud statutární orgán dá souhlas, soukromý detektiv zpravidla naváže součinnost s místně a věcně příslušným útvarem Policie ČR. Souhlas statutárního orgánu se nevyžaduje, je-li důvodné podezření z naplnění skutkové podstaty trestného činu, u něhož zákon stanoví oznamovací povinnost.

Statutární orgán rovněž rozhodne, zda dokumentování příslušného protiprávního jednání bude ponecháno výhradně místně a věcně příslušnému útvaru Policie ČR, nebo zda soukromý detektiv má provádět dokumentaci souběžně. Při rozhodnutí o souběžné dokumentaci protiprávního jednání (souběžně s policií, které to přísluší ze zákona) soukromý detektiv využívá další z forem soukromé detektivní činnosti, a to dokumentování.

Při realizaci této formy soukromé detektivní činnosti využívá soukromý detektiv vedle metod soukromé detektivní činnosti, poznatků a metod kriminalistiky.

4.2.4 Technické prostředky v práci soukromého detektiva

V procesu odhalování latentní kriminality i při zjišťování protiprávních jednání pachatelů, při shromažďování a dokumentování důkazů sehrává významnou úlohu kriminalistická a detektivní technika. Význam těchto prostředků vzrůstá zejména v počáteční etapě odhalování trestných činů. Bez využití kriminalistických a detektivních technických prostředků a vědeckých metod odhalování kriminality a jejích pachatelů je dosažení cíle velmi obtížné. Kriminalistické a detektivní technické prostředky a kriminalistické metody, používané v procesu odhalování kriminality a jejích pachatelů, můžeme obecně rozdělit do následujících skupin:

4.2.4.1 Nástrahové prostředky

Řadíme sem různé druhy zařízení, jejichž účelem je vytvoření dostatečných stop na těle či oděvu pachatele. Nástrahové chemické či technické prostředky musí odpovídat charakteru předpokládané protiprávní činnosti. Prakticky jich má být využito tak, že mají upoutat pozornost pachatele natolik, aby s nimi vešel do přímého kontaktu. Předpokladem využití těchto prostředků je však okolnost, že v žádném případě nesmějí narušovat hygienické a protipožární požadavky objektu.

Nástrahové prostředky dělíme na:

a) aktivní - látka je na pachatele přenesena nuceným výkonem

b) pasivní - při bezprostředním styku pachatele se zařízením napadá látka na jeho tělo či oděv. Mezi tyto pasivní nástrahové prostředky řadíme i pachové prostředky.

K zvýšení účinnosti těchto nástrahových prostředků přispívá i organizační a taktická propracovanost postupů využití a jejich odhalení a dokumentování.

4.2.4.2 Zabezpečovací technické prostředky

V tomto směru je třeba rozlišovat zabezpečovací prostředky používané k ostraze objektů a zabezpečovací prostředky sloužící soukromé detektivní činnosti k odhalování kriminality a jejích pachatelů. Řadíme sem:

- účelovou poplašnou signalizaci;
- technické prostředky elektronického sledování (pozorování);
- technické prostředky a pomůcky (včetně chemických) k vyhledávání, zajišťování a fixaci kriminalistických stop.

Pomocí těchto prostředků se shromažďují, fixují a dlouhodobě zajišťují informace

- o době spáchání trestného činu;
- o způsobu spáchání trestného činu;
- o počtu pachatelů;
- o nástrojích použitých k spáchání trestného činu;
- o použití dopravních prostředků při páčání trestného činu, apod.[4]

5 SROVNÁNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY A SITUACE SOUKROMÝCH BEZPEČNOSTNÍCH SLUŽEB V ČR, RAKOUSKU, NĚMECKU A FRANCII

Srovnávat situaci kolem SBS je třeba zejména u zemí, které mají s ČR podobnou strukturu společnosti (jak z hlediska sociálního, tak ekonomicko–obchodního) i vzhledem ke geografické poloze. I přes tyto podobné znaky vychází při srovnání velké odlišnosti a na nich lze celkem názorně demonstrovat **dva hlavní proudy**. Jsou to:

5.1 Liberální legislativní úprava SBS, který reprezentuje zejména Německo a Česká republika.

Liberální (otevřenou) legislativní úpravu SBS reprezentuje zejména Německo a Česká republika.

Tento směr je charakterizován absencí speciálního zákona, který by upravoval uvedenou problematiku (i když v ČR se již připravuje). U nás je dosud stěžejní úpravou živnostenský zákon, v Německu pak obchodní zákoník. Podobně jako u nás je i v Německu u kvalitních agentur kladen důraz na výcvik, i když žádný předpis to dosud nevyžaduje. V obou těchto zemích vydává koncesi na provozování SBS (u nás ochranu majetku a osob a služby soukromých detektivů) místní správní úřad. V Německu však postačí oznámení, u nás probíhá řízení o vydání koncesní listiny. V obou zemích se pak očekává přijetí zákona o SBS, který by zpřísnil podmínky udělování těchto koncesí. Zejména se předpokládá zavedení speciální odborné kvalifikace a zpřísnění požadavků na odbornou způsobilost. Předpokládá se zavedení povinných zkoušek u zvláštních komisí. Možnost nákupu a nošení zbraní u pracovníků SBS v těchto státech je možné a povoluje je policie.

5.1.1 Německo

Německá právní úprava soukromých bezpečnostních služeb je velice liberální a je zakotvena v živnostenském a jednak v obchodním zákoně. Je možno ji charakterizovat následovně:

- značná autoregulace;

- soukromé bezpečnostní firmy (společnosti) musí mít licenci, kterou vydává místní úřad pro veřejné záležitosti, stanoví oblast a rozsah služeb;
- na výcvik je kladen důraz, následuje zkouška, výcvik zahrnuje první pomoc, manipulaci se střelnou zbraní a výcvik musí být pravidelně obnovován;
- značný rozdíl v platech mezi kvalifikovanou a nekvalifikovanou osobou;
- oprávnění k nošení střelné zbraně a práci se střelnou zbraní na podkladě povolení zaměstnavatele a ten povolení od policie;

Podle dostupných informací ve Spolkové republice Německo není samostatný zákon o soukromé bezpečnosti a je vycházeno z německého obchodního zákona a práva a povinnosti jak hlídacích služeb, tak služeb detektivních se odvíjejí od podrobné úpravy německého občanského zákona. Samostatná právní úprava činnosti soukromé bezpečnosti je ve Spolkové republice Německo v přípravné fázi a příprava probíhá v návaznosti na pokyny Evropské komise pro oblast soukromého bezpečnostního sektoru.

Z diskusního fóra v Düsseldorfu v roce 1993 na téma soukromých bezpečnostních služeb ve Spolkové republice Německo vyplynulo, že zajišťování veřejné bezpečnosti a účinné ochrany občana nemůže být ponecháno jen na policii. Soukromé bezpečnostní služby mají své nezastupitelné místo. Předpokladem pro jejich činnost však musí být kvalifikační zkouška u průmyslové a obchodní komory. Ani pro výkon soukromé detektivní činnosti není třeba žádné živnostenské povolení. Postačuje oznámení živnosti u příslušného úřadu (§14 obchodního zákoníku). Spolehlivost je sledována příslušnými úřady. §38 obchodního zákoníku dává zemským vládám možnost ve svých právních řádech přijmout zvláštní pravidla pro oblast informačních a detektivních služeb. Pro profesi detektiv není nutné v SRN absolvování státem řízeného vzdělání.[5]

5.2 Podrobná legislativní úprava SBS

Podrobná (konzervativní) legislativní úprava je typická například pro Rakousko a Francii.

Zatímco v Rakousku je tato oblast soukromobezpečnostního sektoru upravena vládním výnosem, upravujícím proces vydání licencí, povinnosti v rámci společnosti apod., ve Francii existují tři hlavní zákony, které pro tuto oblast definují druhy služeb

(ostraha, transport peněz, ochrana osob a další bezpečnostní služby). Legislativa obou států neupravuje výcvik zaměstnanců. V Rakousku se předpokládají dva roky praxe ve státních bezpečnostních službách a speciální kurzy. V těchto zemích mají firmy povinnou kolektivní smlouvu, která upravuje pracovní podmínky zaměstnanců. Je zde rovnováha mezi zájmy klienta, bezpečnostní službou a policií a existuje v tomto směru dobrá spolupráce. Na druhé straně jsou však relativně nízké platy a rovněž společenské postavení by mohlo být na vyšší úrovni.

5.2.1 Rakousko

Rakouskou právní úpravu soukromých bezpečnostních služeb je možno charakterizovat následovně:

- pravidla jsou stanovená vládním výnosem (zahrnuje proces udílení licencí, povinnost v rámci společnosti);
- licence se udílejí pouze tomu, kdo navštěvuje kurzy (bezpečnostní a obchodní) pořádané vídeňskou universitou a složí zkoušku, vyžaduje se 2 roky praxe v bezpečnostních službách a ochranných službách, na policii, celnici, nebo ve vězeňství;
- legislativa neupravuje výcvik zaměstnanců;
- kolektivní smlouvy určují pracovní dobu a podmínky, přesčasové sazby, nárok na dovolenou, úhradu výdajů a uniforem a výši platů;
- možnost autoregulace jako dodatku k obecným principům stanoveným právně;
- úroveň výcviku je v různých společnostech (firmách) různá;
- platy jsou celkem nízké a společenské postavení by mohlo být lepší.

V rakouském zákoně se hovoří o detektivovi z povolání, k jehož činnosti (povinností) patří:

- zajišťování informací o soukromých vztazích;
- oznamovat jednání, které je v rozporu se zákonem;
- obstarávat důkazní materiály pro účely soudních sporů nebo soudních či správních jednání;
- zjišťování pobytu nebo skrýší osob, pachatelů, pisatelů nebo odesílatelů anonymních dopisů, zdroje nebo šířitele poplašných zpráv, prověřování podezření a pomluv;

- sledování zákazníků v obchodech a lokálech;
- sledování a kontrola věrnosti zaměstnanců;
- ochrana osob.

Přitom uvedené činnosti smějí být prováděny jen tak, aby nebylo ovlivněno nebo zmařeno vyšetřování nebo trestní stíhání.

5.2.2 Francie

Poměrně podrobně jsou legislativně upraveny soukromé bezpečnostní služby ve Francii. K hlavním znakům právní úpravy těchto služeb se řadí:

- existují tři hlavní zákony podle druhu služeb (ostraha, transport peněz, ochrana osob a další bezpečnostní služby);
- ostraha nemovitostí se může zdržovat jen v prostoru (území) těchto objektů;
- je nutno vlastnit bezpečnostní licenci a být zaregistrován;
- ostraha a doprovod pro převoz hotovosti mohou být ozbrojeni, ale pouze podle přísných pravidel;
- ochránci osob nesmějí mít zbraň;
- policie má právo odebrat licenci;
- kolektivní smlouvy jsou automaticky podporovány zákoníkem práce, stanoví dovolenou, pracovní dobu a plat;
- odvětví soukromých bezpečnostních služeb je dobře řízené, je rovnováha mezi zájmy klienta, bezpečnostní službou a policií.[5]

ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zabývá dvěma v podstatě samostatnými tématy. Jednak právním postavením soukromých bezpečnostních služeb v našem právním řádu a dále pak je zaměřena na oblast kriminologie a její praktické využití soukromými bezpečnostními službami. V teoretické části jsem se zaměřil na vysvětlení a vymezení celé kriminologie obecně. Z uvedeného textu pak můžeme kriminologii brát jako uspořádaný celek vědních poznatků o zločinu, pachateli, negativních sociálních projevech a sociální kontrole takového chování, včetně problematiky oběti zločinu a prevence kriminality. Všechny zmíněné oblasti s bezpečností souvisejí, avšak praktická aplikace do sektoru soukromých bezpečnostních služeb je posunuta jinam. Na příklad jsi lze těžko představit, že by pracovník bezpečnostní agentury bojoval proti alkoholismu ve společnosti, avšak páčání kriminality pod vlivem alkoholu už se jej dotýká. Tedy dotýká, je-li tato kriminalita páčána proti objektu jeho zájmu, který je uveden ve smlouvě s klientem, jelikož soukromá bezpečnostní činnost je postavena na komerčním základě. Z toho pak lze vyvodit hlavní oblasti, ve kterých soukromé bezpečnostní služby využívají kriminologických aspektů. Je to oblast prevence kriminality, kde soukromé bezpečnostní služby zasahují formou fyzické ostrahy, formou detektivních činností nebo instalací, případně provozem, servisem, technických prvků prevence. Dále se jedná o oblast využívání metod a forem v činnosti soukromých bezpečnostních služeb a zejména soukromé detektivní činnosti, které jsou modifikacemi kriminalistických a kriminologických metod a forem činnosti - tedy vycházejí z těchto metod a forem.

Část věnovaná právním aspektů se v teoretické části zaměřuje na vymezení legislativy, která ovlivňuje zřizování a činnost soukromých bezpečnostních služeb. Provádění privátní bezpečnosti vychází z Ústavy ČR a Listiny základních práv a svobod – každý má právo na život a jeho ochranu. Na zřizování a činnost firem provádějící tuto ochranu má pak vliv český právní řád, především živnostenský zákon, obchodní zákoník, zákon práce či trestní zákoník. Prokazování odborné způsobilosti pak řeší vyhláška Ministerstva vnitra. Toto relativně složité právní prostředí, ve kterém chybí vlastní zákon a soukromých bezpečnostních službách, pak reprezentuje jeden ze dvou směrů, ke kterým se uchyluje činnost v průmyslu komerční bezpečnosti v EU, jak je uvedeno v praktické části této práce. Mezi „normy“ ovlivňující činnost soukromých bezpečnostních služeb patří i společenské a etické aspekty, které jsou v práci rovněž vymezeny.

ZÁVĚR V ANGLIČTINĚ

This thesis is addressed to two separate issues, in essence. First, the legal status of private security services in our legal system and then focuses on the area of criminology and its practical use by private security agencies. In the theoretical part, I focused on explaining and defining the whole criminology in general. From this text we can take criminology as a whole, organized scientific knowledge about crime, offenders, and negative social manifestations of social control such behavior, including issues related to victims of crime and crime prevention. All these areas are related to security, but practical applications in the sector of private security services is shifted elsewhere. For example, we can hardly imagine that the worker safety agency to fight against alcoholism in society, but committing a crime under the influence of alcohol had affected him. Therefore, concern, if this crime is committed against an object of his interest, which is specified in the contract with the client, because a private security business is built on a commercial basis. It can then infer the main areas in which private security services use criminological aspects. It is an area of crime prevention, where private security strike by fyzical guard, by the detectives or the installation or operation, service, technical elements of prevention. Furthermore, the field is the use of methods and forms of activities of private security services, including private detective work, which are modifications of forensic and criminological methods and forms of activity - that is, based on these methods and forms.

Section dealing with legal aspects in the theoretical part focuses on the definition of legislation that affects the establishment and operation of private security services. Implementation of private security is based on the Constitution ČR and the Charter of Fundamental Rights and Freedoms - everyone has the right to life and its protection. The establishment and operation of companies implementing such protection is the influence of Czech law, especially the Trade Licensing Act, the Commercial Code, the labor code or penal code. Proof of proficiency then solves Ministry of Interior. This relatively complex legal environment in which the is missing own law for private security services, it represents one of two directions, which is resorted activity in the commercial security industry in the EU, as set out in the practical section. Among the "norms" that affect the activities of private security services, including social and ethical aspects, which are also defined in the work.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Blažek,T.: Profesionální a etické aspekty v činnosti soukromých bezpečnostních služeb, Zlín: UTB, bakalářská práce, 2008
- [2] Bouřa,V.: Vybraná témata z kriminologie, Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2007, ISBN 978-80-7368-309-2
- [3] Brabec,F. a kol.: Bezpečnost pro firmu, úřad, občana, Public History, Praha 2001, ISBN 80-86445-04-6
- [4] Brabec,F.: Ochrana bezpečnosti podniku, Eurounion,s.r.o., Praha, 1996, ISBN 80-85858-29-0
- [5] Brabec,F. a kol.: Soukromé detektivní služby, Eurounion,s.r.o., Praha, 1995, ISBN 80-85858-16-9
- [6] Čírtková,J.: Forenzní psychologie, Eurounion, Praha 1998, ISBN 80-86754-19-7
- [7] Gerloch,A. : Teorie práva, Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, ISBN 978-80-7380-023-9
- [8] Grinc,J.: Základy práva, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta sociálně ekonomická, 2007, ISBN 978-80-7044-963-9
- [9] Kuchta,J. a kol.: Kriminologie, Masarykova univerzita, Brno, 1993, ISBN 80-210-0616-1(I. část)
- [20] Kuchta,J., Válková,H. a kolektiv: Základy kriminologie a trestní politiky, Praha : C.H. Beck, 2005, ISBN 8071798134
- [31] Listina základních práv a svobod
- [42] Macek,P. : Bezpečnostní služby, Praha : Police history, 2001, ISBN 80-86477-03-7
- [13] Novotný,O., Zapletal,J. a kolektiv: Kriminologie, Praha : ASPI, 2008, ISBN 978-80-7357-377-5
- [14] Občanský zákoník 40/1964 Sb. ve znění pozdějších předpisů
- [15] Outláš,V.,Pezl,T. a kol.: Úvod do studia práva EU, Plzeň: Západočeská univerzita, Právnická fakulta, 2002, ISBN 807082882
- [16] Rehora,M.: Porovnanie činnosti SBS v SR a ČR podľa novej právnej úpravy, Zlín: UTB, bakalářská práce, 2008

- [17] Ústava ČR
- [18] Vrecion, V. : Pojmy a otázky teorie státu a práva, Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008, ISBN 978-80-7318-660-9
- [19] Vyhláška Ministerstva vnitra 16/2009 Sb.
- [20] Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce v platném znění
- [21] Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání v platném znění
- [22] Zákon č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník v platném znění
- [23] Zich, F. Úvod do sociologického výzkumu. 1. vyd. EUPRESS, 2004. 116 s. ISBN 80-86754-19-7

Internetové zdroje:

- [24] ASBS: Základní poslání. [online]. [cit. 2010-5-6]. Dostupný z URL: <<http://www.asbs.cz/programove-prohlaseni/>>
- [25] Epravo.cz: Latentní kriminalita [online]. [cit. 2010-03-14]. Dostupný z URL: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/latentni-kriminalita-15571.html>>
- [26] Trendy kriminality v ČR [online]. [cit. 2010-06-12]. Dostupný z URL: <http://sreview.soc.cas.cz/uploads/be93e871e4e2ddb5f145adf13c34b526cba356a5_156_01-1MASCH.pdf>
- [27] Trestní zákoník: [online]. [cit. 2010-18-5]. Dostupný z URL: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>>
- [28] VSSR: Kriminologie [online]. [cit. 2010-06-13]. Dostupný z URL: <www.vsrr.cz/predmety/kestazeni/kriminologie.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

SBS Soukromá bezpečnostní služba

PKB Průmysl komerční bezpečnosti

OSN Organizace spojených národů

EU Evropská unie

PČR Policie České republiky

ČR Česká republika

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: příloha č. 3 k zákonu č. 455/1991 Sb. koncesované živnosti

PŘÍLOHA P I: PŘÍLOHA Č. 3 K ZÁKONU Č. 455/1991 SB. KONCESOVANÉ ŽIVNOSTI

Předmět podnikání – Služby soukromých detektivů

Požadovaná odborná a jiná zvláštní způsobilost podle § 27 (odborná způsobilost a podmínky provozování živnosti) odst. 1 a 2:

- a) vysokoškolské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání právnického, bezpečnostního nebo obdobného zaměření a jeden rok praxe,
- b) střední vzdělání s maturitní zkouškou v oboru bezpečnostním nebo právním a 3 roky praxe, nebo
- c) střední vzdělání s maturitní zkouškou a osvědčení o odborné kvalifikaci pro příslušnou pracovní činnost vydané s platností na 5 let zařízením akreditovaným podle zvláštních právních předpisů Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem a 3 roky praxe, za příbuzný obor lze považovat službu v Policii České republiky, obecní policii, Justiční stráž,

Podmínky, jejichž splnění se vyžaduje podle § 27 odst. 3:

Spolehlivost podnikatele, statutárního orgánu a členů statutárního orgánu bezúhonnost a odborná způsobilost podnikatele a zaměstnanců a zdravotní způsobilost zaměstnanců

Předmět podnikání – Služby soukromých detektivů

Požadovaná odborná a jiná zvláštní způsobilost podle § 27 odst. 1 a 2:

- a) vysokoškolské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání právnického, bezpečnostního nebo obdobného zaměření a jeden rok praxe,
- b) střední vzdělání s maturitní zkouškou v oboru bezpečnostním nebo právním a 3 roky praxe, nebo
- c) střední vzdělání s maturitní zkouškou a osvědčení o odborné kvalifikaci pro příslušnou pracovní činnost vydané s platností na 5 let zařízením akreditovaným podle zvláštních právních předpisů Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem a 3 roky praxe, za příbuzný obor lze považovat službu v Policii České republiky, obecní policii, Justiční stráž,

Podmínky, jejichž splnění se vyžaduje podle § 27 odst. 3:

Spolehlivost podnikatele, statutárního orgánu a členů statutárního orgánu bezúhonnost a odborná způsobilost podnikatele a zaměstnanců a zdravotní způsobilost zaměstnanců.

Předmět podnikání - Poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob

Požadovaná odborná a jiná zvláštní způsobilost podle § 27 odst. 1 a 2:

- a) vysokoškolské vzdělání ve studijním programu a studijním oboru zaměřeném na strojírenství, elektrotechniku, telekomunikace nebo výpočetní techniku a 1 rok praxe v oboru, nebo
- b) vyšší odborné vzdělání v oboru vzdělání zaměřeném na strojírenství, elektrotechniku, telekomunikace nebo výpočetní techniku a 2 roky praxe v oboru, nebo
- c) střední vzdělání s maturitní zkouškou v oboru vzdělání zaměřeném na strojírenství, elektrotechniku, telekomunikace nebo výpočetní techniku a 2 roky praxe v oboru, nebo
- d) střední vzdělání s výučním listem v oboru vzdělání zaměřeném na strojírenství, elektrotechniku, telekomunikace nebo výpočetní techniku a 3 roky praxe v oboru, nebo
- e) osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro příslušnou pracovní činnost vydaný zařízením akreditovaným podle zvláštních právních předpisů, zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, nebo ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, a 4 roky praxe v oboru

Podmínky, jejichž splnění se vyžaduje podle § 27 odst. 3:

Bezúhonnost všech zaměstnanců.